

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA MANAGEMENTU

Využitelnost chráněné krajinné oblasti Jeseníky v cestovním ruchu

Usability of the PLA Jeseníky in tourism

Student:	Monika Šimorová
Vedoucí diplomové (bakalářské) práce:	Doc. Ing. Václav Lednický CSc.

Ostrava 2012

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra managementu

Zadání bakalářské práce

Student:

Monika Šimorová

Studijní program:

B6208 Ekonomika a management

Studijní obor:

6501R006 Ekonomika cestovního ruchu

Specializace:

02 Ekonomika cestovního ruchu

Téma:

Využitelnost CHKO Jeseníky v cestovním ruchu
Usability of the PLA Jeseníky in Tourism

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Metodika zpracování a cíl práce
 3. Teoretická východiska
 4. Analýza příležitostí cestovního ruchu v Jeseníkách
 5. Výsledky práce a doporučení pro rozvoj cestovního ruchu v CHKO Jeseníky
 6. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

ČERTÍK, Miroslav et al. *Cestovní ruch. Vývoj, organizace a řízení*. Praha: OFF, 2001. ISBN 80-238-6275-8.
FORET, Miroslav a Jana TURČÍNKOVÁ. *Cestovní ruch*. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2005. ISBN 80-7157-838-X.
PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. 2. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008. ISBN 978-80-7041-658-7.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Václav Lednický, CSc.**

Datum zadání: 25.11.2011

Datum odevzdání: 11.05.2012

Ing. Petra Horváthová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně pod vedením Doc. Ing. Václava Lednického, CSc. a uvedla jsem všechny použité podklady a zdroje v seznamu použité literatury.

V Uherském Hradišti dne

.....

vlastnoruční podpis autora

OBSAH

1	Úvod	4
2	Metodika zpracování a cíl práce.....	5
2.1	Metodika zpracování	5
2.2	Cíl práce	6
3	Teoretická východiska cestovního ruchu	7
3.1	Cestovní ruch.....	7
3.2	Předpoklady cestovního ruchu	8
3.2.1	Selektivní (stimulační) předpoklady	8
3.2.2	Lokalizační předpoklady	9
3.2.3	Realizační faktory	9
3.3	Typologie cestovního ruchu	10
3.3.1	Formy cestovního ruchu.....	10
3.3.2	Druhy cestovního ruchu	13
3.4	Trh cestovního ruchu.....	14
3.5	Destinace cestovního ruchu	15
3.5.1	Funkce destinace	15
3.6	Atraktivity cestovního ruchu	16
3.6.1	Atraktivity turistické destinace.....	16
3.7	Infrastruktura cestovního ruchu.....	16
3.7.1	Infrastruktura základní	17
3.7.2	Infrastruktura doprovodná.....	17
3.8	Územní členění České republiky.....	17
3.8.1	Rajonizace České republiky z hlediska cestovního ruchu	18
3.8.2	Ochrana přírody a krajiny v České republice.....	19
3.9	Význam ochrany přírody z hlediska cestovního ruchu	22

4	Analýza příležitostí cestovního ruchu v Jeseníkách	25
4.1	Chráněná krajinná oblast Jeseníky	25
4.1.1	Vymezení chráněné krajinné oblasti Jeseníky	25
4.1.2	Zónace chráněné krajinné oblasti Jeseníky	27
	Historie oblasti	28
4.2	Socioekonomická charakteristika oblasti	29
4.2.1	Obyvatelstvo	29
4.2.2	Trh práce, nezaměstnanost	29
4.2.3	Průmysl	30
4.3	Přírodní předpoklady cestovního ruchu v chráněné krajinné oblasti Jeseníky	31
4.3.1	Geologické a geomorfologické poměry oblasti	31
4.3.2	Vodstvo	32
4.3.3	Klima	32
4.3.4	Přírodní atraktivita	33
4.4	Kulturně-historické předpoklady cestovního ruchu v chráněné krajinné oblasti Jeseníky ...	36
4.4.1	Církevní a světská architektura	37
4.4.2	Lidová architektura	38
4.4.3	Technické atraktivita	38
4.4.4	Muzea	40
4.4.5	Rozhledny a vyhlídkové stavby	41
4.4.6	Významné osobnosti	42
4.4.7	Společenské a sportovní akce	42
4.5	Střediska cestovního ruchu oblasti	44
4.5.1	Lyžařská střediska Jeseníků	44
4.5.2	Lázně	45
4.5.3	Střediska agroturistiky, ekoturistiky	47
4.5.4	Kongresová střediska	47

4.5.5	Ostatní střediska cestovního ruchu	48
4.6	Materiálně-technické předpoklady cestovního ruchu v oblasti	49
4.6.1	Ubytovací a stravovací zařízení	49
4.6.2	Informační centra	49
4.6.3	Dopravní infrastruktura	49
4.6.4	Euroregion	50
4.6.5	Pěší trasy.....	52
4.6.6	Cyklostezky	52
4.6.7	Hipostezky	53
5	SWOT analýza	54
6	Výsledky práce a doporučení pro rozvoj cestovního ruchu v chráněné krajinné oblasti Jeseníky	58
7	Závěr	61
	Seznam použité literatury	63
	Seznam zkratk.....	66
	Seznam obrázků	67
	Seznam tabulek	68
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	69
	Seznam příloh.....	Chyba! Záložka není definována.

1 ÚVOD

Cestovní ruch má v současnosti významný podíl na růstu zaměstnanosti, na vylepšení kvality ubytovacích i stravovacích zařízení, na rozvoji dopravní a technické infrastruktury a na utváření přírody a krajiny. Cestovní ruch hraje důležitou roli v ekonomice mnoha zemí světa. Z příjmů z cestovního ruchu se často financují projekty péče o ochranu přírody. Velké množství turistů však mohou zničit přírodní prostředí, na které se přijeli podívat.

Obor cestovního ruchu rovněž přispívá k rozvoji méně rozvinutých oblastí a zkvalitňování služeb. Významně ovlivňuje tvorbu hrubého domácího produktu, příjmy místních rozpočtů a v neposlední řadě také podporuje investiční aktivity v regionech. Cestování se stalo nezbytnou součástí života, již si ani v době hospodářské krize nedokáže odepřít takřka nikdo z nás.

Motivací pro volbu vybraného tématu byl zejména vlastní zájem o cestovní ruch a různé formy trávení volného času. V uvedené oblasti bych se navíc chtěla profesionálně seberealizovat. Chráněnou krajinnou oblast Jeseníky jsem si zvolila, protože zde žiji a celou oblast relativně dobře znám. Jeseníky jsou pro mne horským rájem s mnoha historickými, přírodními i technickými poklady.

Snažila jsem se ve své práci dospět k odpovědi na otázku, zda má tato oblast potenciál stát se vyhledávaným turistickým cílem s uspokojivě vybudovanou infrastrukturou a být tak i konkurenceschopnou oblastí okolním turistickým cílům a regionům.

2 METODIKA ZPRACOVÁNÍ A CÍL PRÁCE

Jedná se o práci zabývající se problematikou cestovního ruchu, jeho rozvojem a příležitostmi v chráněné krajinné oblasti Jeseníky. Práce vychází z teoretických podkladů všeobecně uznaných závěrů ve zkoumané oblasti, na jejichž základě je posuzován reálný stav věcí.

2.1 Metodika zpracování

Ke zpracování bakalářské práce budou využity primární i sekundární informace, které se vhodně segmentují a poté aplikují do jednotlivých tematických částí práce.

Sekundární informace jsem shromažďovala ze zdrojů použité literatury, z internetu, odborných časopisů a dalších veřejně dostupných tiskovin, jako např. propagační letáky, brožury, turistické mapy a podobně. Tyto zdroje jsou vhodně doplněny vlastními komentáři, doporučeními a návrhy. Při zpracování práce budou použity jak metody analýzy, tak i syntézy jakožto základní metody tvorby odborných prací.

Při práci jsem využila metodu sběru dat, jejich třídění a vyhodnocení. Dále jsem použila analýzu získaných informací a materiálů a následně jejich syntézu. Podstatným prvkem bakalářské práce je také situační analýza, která se orientuje na popis současné nabídky cestovního ruchu v oblasti.

Obsah práce je členěn do čtyř kapitol, které na sebe navazují a tvoří jeden celek. První kapitola je všeobecný úvod do problematiky cestovního ruchu, rajonizace a chráněných území České republiky, která je zpracovaná na základě odborné literatury. Druhá kapitola podrobněji seznamuje s chráněnou krajinnou oblastí Jeseníky a s jejími památkami, jak přírodního, tak i kulturně-historického charakteru. Třetí kapitola sumarizuje veškeré výsledné poznatky ve SWOT analýze zpracované po vybraných částech cestovního ruchu. Výsledky analýzy posloužily k závěrečnému vyhodnocení situace cestovního ruchu v oblasti v poslední čtvrté kapitole práce. Rovněž přispěly k mnoha doporučením pro jeho rozvoj a návrhům pro zviditelnění oblasti.

2.2 Cíl práce

Cílem této práce je charakterizovat chráněnou krajinnou oblast Jeseníky, zhodnotit současný stav cestovního ruchu v chráněné krajinné oblasti Jeseníky, stanovit rozvojové možnosti a navrhnout možná zlepšení. Je tedy nutné zmapování nejvýznamnějších atraktivit cestovního ruchu v oblasti, zpracování analýzy a vyhodnocení potenciálu oblasti, především přírodních a kulturních hodnot.

Dílčím cílem je zpracovat socioekonomickou charakteristiku vybrané oblasti a následné zhodnocení předpokladů pro možnosti rozvoje cestovního ruchu oblasti.

V práci bude tedy zhodnocena využitelnost CHKO Jeseníky v cestovním ruchu, shrnuty problémy týkající se rozvoje cestovního ruchu v Jeseníkách a budou navržena doporučení.

3 TEORETICKÁ VÝCHODISKA CESTOVNÍHO RUCHU

3.1 Cestovní ruch

Cestovní ruch je stále výraznějším komponentem spotřeby obyvatelstva, stále více se stává i výrazným ekonomickým fenoménem. Cestovní ruch se stal podstatnou oblastí podnikatelských příležitostí a současně i rysem rozvoje regionálních celků, národních ekonomik i ekonomiky světové. Je to složitý sociálně ekonomický jev, který se dotýká celé řady základních ekonomických i mimoekonomických procesů společnosti. Složitost jevu, jakým cestovní ruch je, jeho mnohooborovost a průřezovost, činí pak náročným i jeho přesné a z hlediska teorie i praxe shodné vymezení. Veškerý dosavadní vývoj definování cestovního ruchu je toho důkazem. V průběhu vývoje cestovního ruchu jako společensko-ekonomického jevu, se mění i přístup k jeho definování a vymezení.

Jedním z prvních zásadních mezníků v procesech zkoumání cestovního ruchu bylo vydání knihy Všeobecná nauka cestovního ruchu švýcarských autorů W. Hunzikera a K. Krapfa v roce 1942. Cestovní ruch zde definovali jako *„souhrn vztahů a jevů, vyplývajících z pobytu na cizím místě, pokud cílem pobytu není trvalý pobyt ani výkon výdělečné činnosti“*. Zmíněná definice se stala základem pro další vývoj definic cestovního ruchu, zejména pak v poválečném období.

Například definice J. Kašpara z roku 1985 chápe cestovní ruch jako *„cestování a dočasný pobyt lidí mimo místo trvalého bydliště, obvykle ve volném čase a to za účelem rekreace, poznání a spojení mezi lidmi“*. [7]

Světová organizace cestovního ruchu UNWTO (United Nations World Tourism Organization) v roce 1991 uspořádala v kanadské Ottawě mezinárodní konferenci o statistice cestovního ruchu s cílem sjednotit názory na definování pojmu cestovní ruch. Cestovní ruch nakonec tedy shledala jako: *„činnost osob cestujících do míst a pobývajících v místech mimo své obvyklé prostředí po dobu kratší než jeden ucelený rok, za účelem trávení volného času, služebních cest a jinými účely kromě výkonu výdělečné činnosti v navštíveném místě“*. [1]

Komplikovanost cestovního ruchu je navíc zdůrazněna jeho bezprostředním a nezbytným spojením subjektu a objektu, k němuž dochází při vlastní realizaci cestovního ruchu, včetně vzájemných vazeb. Subjektem je myšlen účastník cestovního ruchu. Za objekt

naopak považujeme vše, co se může stát cílem změny místa dočasného pobytu účastníka cestovního ruchu, kde dochází k uspokojování potřeb.

3.2 Předpoklady cestovního ruchu

Cestovní ruch, jeho rozmístění a rozvoj ovlivňují zvláště tři základní skupiny faktorů, kterými jsou selektivní, lokalizační a realizační předpoklady; v některých literaturách jsou uváděny jako faktory. Jsou svázány s prostorem, ve kterém účastníci cestovního ruchu žijí a s prostorem destinací, v němž jsou atraktivita, infrastruktura, služby cestovního ruchu a v němž působí rovněž realizátoři cestovního ruchu.

3.2.1 Selektivní (stimulační) předpoklady

Selektivní neboli stimulační faktory vymezují, kdo se účastní cestovního ruchu a v jaké míře, stimulují rovněž vznik a rozvoj cestovního ruchu ve funkci poptávky. Selektivní faktory se dělí na objektivní a subjektivní.

a) Objektivní faktory:

- Politické faktory – Záleží na mírovém uspořádání světa, vnitropolitické situaci i na charakteru politického systému. Mezi politické faktory patří rovněž omezení cestovního ruchu díky státním hranicím nebo různé ekonomické předpoklady jako např. směnitelnost měny, výše reálné mzdy apod.
- Sociální faktory – Dosažená životní úroveň obyvatel, rozsah fondu volného času.
- Demografické faktory – Počet obyvatel a jejich ekonomická aktivita, zvyšující se urbanizace, věk a vzdělanost obyvatel. Nejčastěji se účastní cestovního ruchu pracovně aktivní lidé, pro které je cestovní ruch jedním z hlavních zdrojů odpočinku.
- Ekologické faktory – Zejména kvalita životního prostředí. *„S ohledem na trvale udržitelný rozvoj cestovního ruchu je nutné v určitých případech uplatňovat principy demarketingu, kdy se cíleně snažíme snížit poptávku a tím eliminovat negativní dopady vysoké koncentrace lidí na určitém ohroženém území.“* [22] str. 27
- Administrativní faktory – Soubory zákonů, právních předpisů a vyhlášek, týkajících se cestovního ruchu.

b) Subjektivní faktory:

- Mezi subjektivní faktory patří řada psychologických faktorů, které ovlivňují rozhodování účastníků na cestovním ruchu. Jedním z nejvýznamnějších psychologických faktorů je reklama.

3.2.2 Lokalizační předpoklady

Rozvoj cestovního ruchu v území je závislý na předpokladech, kterými disponuje. Tyto předpoklady mohou být vyjádřeny buď atraktivitou místní přírody a krajiny, nebo kulturně-historickými pozoruhodnostmi.

- a) Přírodní předpoklady** – Klimatické a geologické poměry, hydrologické poměry důležité pro rozvoj lázeňství a v neposlední řadě morfologické poměry a reliéf, který patří k nejsledovanějším přírodním faktorům cestovního ruchu.
- b) Kulturně-historické předpoklady** – Tyto faktory mají zpravidla charakter stálých objektů (jako např. zámky, muzea apod.) anebo jednorázových akcí (např. hudební festivaly, trhy atd.). V užším slova smyslu se jedná o kulturní památky, historické stavby, kulturní zařízení jako jsou galerie, knihovny, technická díla a různé kulturní, sportovní či jiné akce.

3.2.3 Realizační faktory

Realizační faktory znázorňují nabídkovou stranu cestovního ruchu a mají dominující pozici pro konečnou fázi různých forem cestovního ruchu.

Materiálně-technická základna

V oblasti cestovního ruchu se materiálně-technická základna skládá ze základních zařízení, doplňkových a speciálních zařízení.

- Základní zařízení: ubytovací zařízení, společné či veřejné stravování.
- Doplňková: sportovně rekreační zařízení, kulturní zařízení.
- Speciální: účelová zařízení, cestovní kanceláře.

3.3 Typologie cestovního ruchu

Cestovní ruch se dále v odborné literatuře člení z hlediska projevu v reálné konkrétní podobě jak na straně poptávky, tak i na straně nabídky. Typologie konkrétněji vymezuje a člení cestovní ruch, nejčastěji dochází k vymezení forem a druhů, které jsou především určovány samotným návštěvníkem, jenž je prolíná dle svých zájmů, životní úrovně nebo třeba délky plánované dovolené a podobně. Toto vymezení se ovšem liší v různých odborných literaturách.

Podle Indrové (2004) například lze cestovní ruch vymezit dle následujících kritérií:

- převažující motivace účasti na cestovním ruchu (rekreační CR, kulturně-poznávací, zdravotně orientovaný, sportovně orientovaný, náboženský, apod.);
- vztahu k platební bilanci státu (aktivní, pasivní);
- místa realizace (domácí, zahraniční, mezinárodní, světový);
- délky pobytu (krátkodobý, dlouhodobý);
- podle počtu účastníků (individuální, skupinový);
- podle věku účastníků (cestovní ruch dětí, CR mládeže, CR seniorů);
- převažující prostředí pobytu (městský, venkovský, lázeňský);
- způsobu zabezpečení cesty a pobytu (organizovaný, neorganizovaný);
- způsobu financování (volný, vázaný). [9]

Naopak Vystoupil a Šauer (2006) člení cestovní ruch na druhy a formy, kde jako rozhodující kritérium používají motivaci prostředí. Pro následující vymezení jednotlivých typů cestovního ruchu budu tedy vycházet z jejich členění. [28]

3.3.1 Formy cestovního ruchu

Ve formách cestovního ruchu dominuje hledisko motivů účastníků na cestovním ruchu, tedy účel, pro který cestují.

a) Rekreační cestovní ruch

Přispívá k regeneraci fyzických a duševních sil člověka. Tato forma představuje nejširší účast obyvatelstva a obvykle se realizuje ve vhodném rekreačním prostředí.

Rekreační CR zahrnuje příměstskou rekreaci, pobyty na dovolené a také lázeňský cestovní ruch, který využívá přírodních léčivých faktorů (voda, plyny, peloidy, klima apod.).

b) Kulturní cestovní ruch

Kulturní cestovní ruch se zaměřuje zejména na poznávání historie, tradic a zvyků, kultury, náboženství jak vlastního, tak i jiných národů.

„Jednou z forem kulturního cestovního ruchu je vzdělávací cestovní ruch, který je motivován získáváním znalostí a dovedností v navštívené destinaci na vlastní náklady“ podle Vystoupila a Šauera (2006) [28] str. 35. Mezi další formy patří náboženský CR a alternativní CR, kde se jedná o poznávání života jiných lidí v jejich domácím prostředí, např. agroturistika nebo ekoagroturistika.

c) Sportovní cestovní ruch

Využívá zájmu lidí o aktivní odpočinek či pasivní účast na sportovních událostech. Proto je možné sportovní cestovní ruch rozdělit na dvě skupiny, na formy s aktivní sportovní činností a formy s pasivní sportovní činností.

Mezi aktivně orientovaný sportovní cestovní ruch můžeme zařadit např. horskou a vysokohorskou turistiku, vodáctví, cykloturistiku či pěší turistiku. Specifickou formou tohoto cestovního ruchu je lovecká turistika, což je typ cestovního ruchu zaměřený na pobyty spojené s lovem zvěře nebo rybolovem. Mezi pasivně orientovaný cestovní ruch patří tzv. sportovní diváctví, tedy pasivní účast na různých sportovních akcích, které se ovšem konají mimo místo bydliště účastníka.

d) Společensky orientovaný cestovní ruch

Zde jsou návštěvníci motivováni hlavně společenským setkáním. Tento cestovní ruch se orientuje na společenské styky a komunikaci mezi lidmi.

Společensky orientovaný cestovní ruch zahrnuje návštěvy přátel, příbuzných a známých, které jsou nejrozšířenější formou, dále pak návštěvy různých společenských akcí a událostí. Často sem bývá zařazována i klubová turistika, představující vědomě utvořenou skupinu lidí, kteří jsou spojeni společnými zájmy a zálibami (sportovní, kulturní či jiné), případně obdobný styl trávení volného času.

e) Ekonomicky orientovaný cestovní ruch

Tato kategorie zdůrazňuje ekonomické, resp. profesní aspekty motivace účastníka. Charakteristickým znakem je, že probíhá převážně v pracovním čase, i když v sobě mnohdy obsahuje i prvky cestovního ruchu realizovaného ve volném čase. [15]

Řadí se sem zejména:

- Obchodní CR – zahrnuje obchodně i jinak profesně zaměřené služební cesty.
- Kongresový CR – zahrnuje účast na různých kongresech, konferencích a seminářích, které slouží k vědeckým a odborným setkáním ať na národní nebo mezinárodní úrovni.
- Výstavnický a veletržní CR – vystavuje a nabízí různé produkty i služby s cílem zaujmout návštěvníky, informovat je, ale i vytvořit si tak kontakty vedoucí k budoucímu potenciálnímu prodeji.
- Incentivní CR – „někdy je nazýván jako stimulační či motivační turistikou, jelikož je využíván zaměstnavatelem jako stimul k pracovnímu výkonu nebo k setrvání ve firmě“, Vystoupil a Šauer (2006) [28] str. 37. Charakteristickým znakem je, že náklady spojené s účastí na tomto typu CR hradí zaměstnavatel, a to buď z části, nebo v plné výši.

f) Specificky orientovaný cestovní ruch

Tato kategorie je vymezena na základě specifických motivů účastníků cestovního ruchu. Jedná se zejména o nákupní cestovní ruch, politický cestovní ruch nebo také vojenský cestovní ruch, což značí například cesty příslušníků armády.

3.3.2 Druhy cestovního ruchu

Druhy cestovního ruchu naopak zohledňují jevový průběh cestovního ruchu a také způsob jeho realizace. Posuzují se zde příčiny, které cestovní ruch ovlivňují a důsledky, které přináší.

- a) **Cestovní ruch podle původu účastníků** – rozděluje se na domácí a zahraniční cestovní ruch. Domácí cestovní ruch znamená cestování či pobyty osob mimo místo bydliště, avšak bez překročení státních hranic a nesmí trvat déle než jeden rok. Při zahraničním cestovním ruchu naopak dochází k překročení státních hranic. Z pohledu daného státu se zahraniční cestovní ruch dále rozděluje na výjezdový, příjezdový a tranzitní.
- b) **Cestovní ruch podle počtu účastníků** – zde bývá cestovní ruch členěn na individuální, kolektivní neboli skupinový a masový.
- c) **Cestovní ruch dle věku účastníků** – různé věkové skupiny se svým spotřebním chováním a nároky na rozsah služeb liší od ostatní populace. Dle věku účastníků se cestovní ruch tedy člení na mládežnický a seniorský.
- d) **Cestovní ruch dle délky trvání** – rozlišuje se krátkodobý a dlouhodobý cestovní ruch, kdy délku trvání určuje počet přenocování.
- e) **Cestovní ruch dle převahy místa pobytu** – *„vymezení na základě převahy místa pobytu je úzce spojeno s typologií středisek cestovního ruchu. Každé středisko se vyznačuje jiným zaměřením, resp. nabízí jiný sortiment služeb“*, jak tvrdí Vystoupil a Šauer (2006) [28] str. 39. Radíme sem např. městský cestovní ruch, venkovský, lázeňský, horský cestovní ruch apod.
- f) **Cestovní ruch dle ročního období** – jelikož má cestovní ruch sezónní charakter, lze jej rozdělit na letní cestovní ruch, zimní, sezónní a mimosezónní cestovní ruch.
- g) **Cestovní ruch dle vlivu na platební bilanci** – jedná se o mezinárodní cestovní ruch a jeho přínosy, tj. příjmy a výdaje, které vstupují do platební bilance státu. Z tohoto hlediska se tedy člení na aktivní cestovní ruch, kdy příjmy převyšují výdaje, a pasivní cestovní ruch, kdy je tomu naopak.
- h) **Cestovní ruch dle způsobu cestování (organizace)** – způsob zabezpečení cesty rozděluje cestovní ruch na organizovaný a neorganizovaný.

- i) **Cestovní ruch dle způsobu financování** – dle způsobu úhrady nákladů se člení na volný a vázaný cestovní ruch. V případě volného neboli komerčního cestovního ruchu si účastník sám platí veškeré náklady, v případě vázaného neboli sociálního cestovního ruchu je část nákladů uhrazována za přispění nějaké organizace či instituce.

3.4 Trh cestovního ruchu

Trh cestovního ruchu tvoří podniky cestovního ruchu různých velikostí od malých podnikatelských organizací místního významu až po globální společnosti.

„Je to trh, který se velmi dynamicky mění. Působí na něj řada objektivních i subjektivních faktorů: politické a společenské změny, právní úpravy, vývoj ekonomiky a ekonomická situace různých společenských skupin, demografická struktura populace, technologický pokrok zejména v dopravě, v informatice a komunikacích atd.“ [7] str. 62-63

Typy turistiky jsou uspořádány podle poptávky na trhu cestovního ruchu. Poptávka po cestovním ruchu představuje ochotu účastníků na cestovním ruchu zakoupit určité množství produktů cestovního ruchu za peníze.

V odborné literatuře i z hlediska jejich chování a rozhodování se rozlišuje několik typů účastníků:

- **Návštěvník** – v mezinárodním cestovním ruchu se jedná o osobu, která cestuje do jiné země, než ve které má své trvalé bydliště na dobu nepřekračující 12 měsíců, přičemž hlavní důvod cesty je jiný než výdělečná činnost. V domácím cestovním ruchu je to pak osoba, která cestuje mimo místo svého bydliště v dané zemi na dobu kratší než 6 měsíců, opět za předpokladu, že účel cesty je jiný než výdělečná činnost.
- **Turista** – *„dočasný návštěvník, který se zdrží v zemi alespoň 24 hodin (jedno přenocování), ne však déle než jeden rok.“ [22] str. 11.* Hlavní účel cesty musí být opět jiný než výdělečná činnost.
- **Výletník** – jinak zvaný jednodenní návštěvník. Toto označení vystihuje, že účastník cestovního ruchu v navštívené zemi či destinaci se zdrží jen na jeden den bez přenocování, přičemž hlavní účel cesty je znovu jiný než výdělečná činnost.

3.5 Destinace cestovního ruchu

Základnou cestovního ruchu je území, které disponuje primárními předpoklady pro jeho rozvoj – přírodními, kulturními, infrastrukturou cestovního ruchu, systémem služeb pro cestovní ruch. Území příhodné pro cestovní ruch je označováno jako turistický region či destinace.

Pojmem destinace se rozumí cílový turistický region a v něm konkrétní oblast či areál s významnými atraktivitami, infrastrukturou a službami cestovního ruchu. Světová organizace cestovního ruchu UNWTO destinaci definuje jako „*místo s atraktivitami a s nimi spojenými zařízeními a službami CR, které účastník CR nebo skupina vybírá pro svou návštěvu, a které poskytovatelé přinášejí na trh*“. [1]

Podle Páskové a Zelenky (2002) se pod pojmem destinace cestovního ruchu rozumí *cílová oblast v daném regionu, pro kterou je typická významná nabídka atraktivit a infrastruktury cestovního ruchu. Jde v širším slova smyslu o země, regiony, lidská sídla a další oblasti, typické velkou koncentrací atraktivit cestovního ruchu, rozvinutými službami a další infrastrukturou cestovního ruchu, jejichž výsledkem je velká dlouhodobá koncentrace návštěvníků*. [17]

Jakákoli destinace je ohraničitelná a vymezitelná, kartograficky zobrazitelná, verbálně i numericky charakterizovatelná.

3.5.1 Funkce destinace

Funkce destinace vyznačuje její prioritní specializaci.

- Turistická – uspokojuje potřeby, především poznávací, uspokojující očekávané služby.
- Rekreační – umožňuje aktivní či pasivní rekreaci v destinaci, která disponuje odpovídajícími službami.
- Turisticko-rekreační – spojuje aktivity turistické i rekreační.
- Sportovní – uspokojuje očekávané sportovní aktivity a sportovní vyžití, včetně služeb.

[29]

3.6 Atraktivita cestovního ruchu

„Představují rozsáhlou množinu objektů přírodního, technického, kulturně historického a společenského charakteru, které jsou předmětem zájmu turistů a tím i nabídky produktů cestovních kanceláří.“ [29] str. 51

Na atraktivitu v cílovém místě se nabalují služby jako je ubytování, stravování, doprava, průvodcovské služby a podobně, které společně tvoří produkt destinace. Atraktivita má často jedinečnou povahu danou přírodním prostředím, kulturními památkami nebo se jedná o aktivitu, jakými jsou nejrůznější sportovní a kulturní akce.

3.6.1 Atraktivita turistické destinace

Přírodní atraktivita:

- Součást širšího rekreačního prostoru;
- terén, klima, vodní toky a plochy, vegetace, fauna a další.

Kulturně-historická atraktivita:

- architektonické památky;
- hrady, zámky, tvrze, hradiště, zříceniny, paláce;
- historické církevní stavby;
- kulturní zařízení – muzea, galerie, obrazárny, archivy atd.

Organizovaná atraktivita:

- filmové, hudební a divadelní festivaly, folklorní slavnosti, veletrhy a výstavy.

Sociální atraktivita:

- způsob života lidí, tradice a zvyky, gastronomie,... [22]

3.7 Infrastruktura cestovního ruchu

Nezbytnou složkou materiálně-technické základy cestovního ruchu je právě infrastruktura. Je to vlastně souhrn předpokladů pro uspokojování potřeb účastníků

cestovního ruchu v daném místě či oblasti. K tomu, aby se mohli realizovat předpoklady rozvoje cestovního ruchu, musí oblast disponovat základní a doprovodnou infrastrukturou.

3.7.1 Infrastruktura základní

K základní infrastruktuře se vztahují ubytovací a stravovací zařízení, jejich množství a kapacita.

3.7.2 Infrastruktura doprovodná

Do této kategorie řadíme kulturní zařízení, vybavenost dopravních obslužností, sportovně-rekreační zázemí i turistická informační centra (TIC). Dále pak cyklostezky, hipostezky a ostatní pěší turistické i naučné stezky.

3.8 Územní členění České republiky

Administrativní členění vymezuje jednotky tzv. územní samosprávy, tedy jednotky, které mají určitý stupeň autonomie při rozhodování o svých záležitostech. Tyto pravomoci jsou upraveny zákonem. V České republice byl zaveden dvoustupňový systém územní samosprávy, jehož hlavními stavebními pilíři jsou obce a kraje.

Na základě Ústavního zákona č.347/97 Sb. je Česká republika dělena od 1. 1. 2000 na 14 krajů - vyšších územních samosprávných celků (VÚSC). Hlavní město Praha má pravomoci i postavení jak kraje, tak města, nevztahuje se na ni zákon o krajích. Pro potřeby statistického srovnávání je Česká republika členěna na statistické jednotky NUTS (NUTS 1 – celé území státu, NUTS 2 – regiony soudržnosti, NUTS 3 – kraje).

Obec je základní stavební jednotkou územní samosprávy. Obce s rozšířenou působností (ORP) převzaly část agendy, kterou před 1. 1. 2003 vykonávaly okresní úřady.

Obr. 3.1: Kraje České republiky

Zdroj: [44]

3.8.1 Rajonizace České republiky z hlediska cestovního ruchu

Předmětem rajonizace cestovního ruchu je zmapování hlavních předpokladů rozvoje a rozložení cestovního ruchu v určitých územních celcích.

Při vymezování regionů cestovního ruchu se uplatňují tři přístupy:

- regiony cestovního ruchu respektují hranice nižších administrativních jednotek (obcí, měst apod.),
- regiony cestovního ruchu jsou vytvořené jako specifické regiony, které nepokrývají celé území státu,
- regiony cestovního ruchu pokrývají celé území státu, ale nesouhlasí s aktuálním administrativním členěním. [44]

Turistické regiony byly vymezeny v letech 1998–1999 z iniciativy České centrály cestovního ruchu – CzechTourism, kdy Česká republika byla rozčleněna na 15 turistických regionů. Od roku 2010 se území ČR nově dělí na 17 turistických regionů. Přibyly dva nové

turistické regiony (Východní Morava a Královehradecko), došlo ke změně názvů (např. Český Sever – Českolipsko a Jizerské hory). Hlavním významem tohoto členění je ucelená prezentace země, která nabízí souhrn turistických produktů reprezentovaných jednotlivými turistickými regiony. Tyto regiony jsou rovněž podkladem pro statistické sledování Českého statistického úřadu, slouží k marketingovým aktivitám na podporu domácího cestovního ruchu a jsou využívány v rámci realizace projektů Integrovaného operačního programu, které zaštiťuje Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR) a CzechTourism. Turistické regiony se zpravidla neshodují s územně správním členěním státu. Při jejich vymezování se vycházelo z předpokladu, že turista se nezajímá o administrativní hranice, ale o určité soudržné území poskytující možnosti provozování specifických aktivit charakteristických pro daný turistický region. Turistické regiony se dále člení na menší území, turistické oblasti. Tyto oblasti slouží zejména pro domácí cestovní ruch.

Obr. 3.2: Turistické regiony České republiky

Zdroj: [44]

3.8.2 Ochrana přírody a krajiny v České republice

V České republice rozlišujeme dva typy velkoplošných chráněných území:

- národní parky (NP),

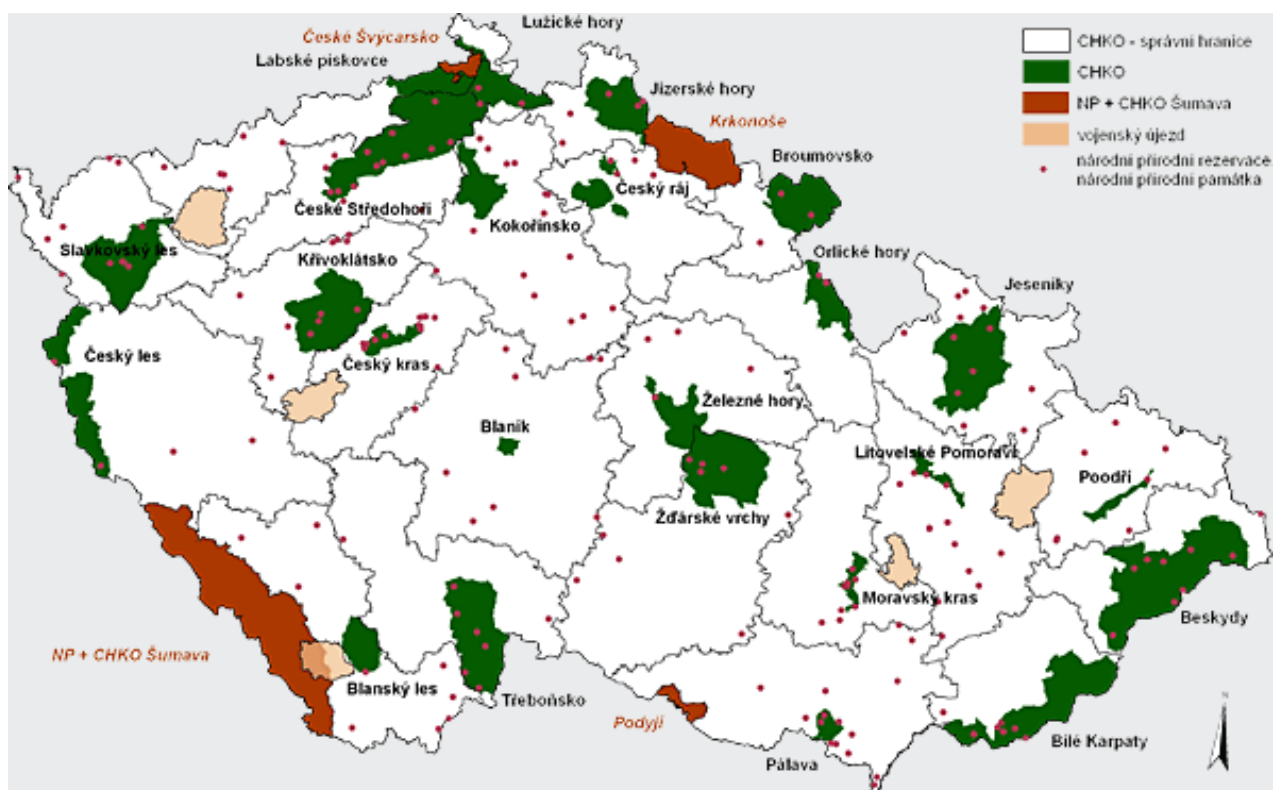
- chráněné krajinné oblasti (CHKO).

Posláním je ochrana a snaha o zachování přírodních, ale i kulturních hodnot. Za zvláště chráněná lze vyhlásit území přírodovědecky či esteticky velmi významná nebo jedinečná, a přitom se stanoví podmínky jejich ochrany. První velkoplošná chráněná území vznikla v tehdejším Československu po druhé světové válce. Dnes je celková plocha CHKO 10 416 km² (13,2% ČR). NP vyhláší parlament zákonem (NP Šumava, KRNAP, NP Podyjí, NP České Švýcarsko), jejich rozloha činí zhruba 1 208 km² (1,5% rozlohy ČR). [30]

Maloplošná chráněná území:

- národní přírodní rezervace (NPR),
- přírodní rezervace (PR),
- národní přírodní památka (NPP),
- přírodní památka (PP).

Obr. 3.3: Chráněná území v České republice

Zdroj: [31]

Národní parky

Podle Heskové (1999) *národní parky vyhláší parlament zákonem. Za národní park lze vyhlásit rozsáhlá území, jedinečná v národním nebo mezinárodním měřítku, jejich značnou část zaujímají přirozené nebo lidskou činností málo ovlivněné ekosystémy, v nichž rostliny, živočichové a neživá příroda mají mimořádný vědecký i výchovný význam.* [8]

Chráněné krajinné oblasti

Chráněná krajinná území jsou dle zákona č.114/1992 Sb. „o ochraně přírody a krajiny“ rozsáhlá území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin, popř. s dochovanými památkami historického osídlení. Hospodaření v těchto územích se provádí tak, aby se udržoval a zlepšoval jejich přírodní stav a byly zachovány a vytvářeny optimální ekologické funkce těchto území. Celkem je vyhlášeno 25 chráněných krajinných oblastí. [30]

Členění území chráněných krajinných oblastí:

- 1) *K bližšímu určení způsobu ochrany přírody chráněných krajinných oblastí se vymezují zpravidla 4, nejméně však 3 zóny odstupňované ochrany přírody; první zóna má nejprísnejší režim ochrany. Podrobnější režim zón ochrany přírody chráněných krajinných oblastí upravuje právní předpis, kterým se chráněná krajinná oblast vyhláší.*
- 2) *Vymezení a změny jednotlivých zón ochrany přírody stanoví Ministerstvo životního prostředí vyhláškou.* [30]

Národní přírodní rezervace

Menší oblast mimořádných přírodních hodnot, kde jsou na přirozený reliéf s charakteristickou geologickou stavbou vázány ekosystémy významné a ojedinělé v národním či mezinárodním měřítku.

Přírodní rezervace

„Jedná se o menší území soustředěných přírodních hodnot se zastoupením ekosystémů typických a významných pro příslušnou geografickou oblast.“ [8] str. 32

Národní přírodní památka a Přírodní památka

Přírodní útvar menší rozlohy s regionálním ekologickým, vědeckým či estetickým významem. I takové, které formoval svou činností člověk.

Historie chráněných krajinných oblastí

Většina českých chráněných krajinných oblastí byla vyhlášena paradoxně v období vlády komunistické strany, které byl vytýkán laxní přístup k ochraně přírody. Po roce 1990 vzniklo dalších 5 CHKO. Tato velkoplošná chráněná území jsou nejvíce zastoupena v horských oblastech, pouze malá část českých CHKO chrání původní nížinné lužní lesy, v nichž se uchovaly neregulované meandrující řeky. Mezi CHKO také nalezneme několik chráněných oblastí, ve kterých jsou zastoupena hlavně pískovcová skalní města nebo vyvinuté vápencové jeskynní systémy.

Současnost chráněných krajinných oblastí

Právně mají CHKO své ukotvení v již zmíněném zákoně č.114/1992 Sb., ve kterém je stanoveno, že CHKO se vyhláší vládním nařízením. Poslední takto zřízenou CHKO byl Český les, dalšími vážnými kandidáty na vyhlášení CHKO jsou Novohradské hory, část Krušných hor či rozšíření CHKO Pálava o lužní lesy na soutoku Dyje a Moravy. Důležitým aspektem ochrany přírody a krajiny formou CHKO je fakt, že se nejedná o zakonzervování krajiny, ale naopak je kladen důraz na citlivou péči o krajinu, aby byl zachován její přírodní i kulturní odkaz. [30]

3.9 Význam ochrany přírody z hlediska cestovního ruchu

Vztah krajiny a cestovního ruchu je nesčetný a vzájemně se ovlivňující. Přírodní krajina netknutá lidským působením je velkou atraktivitou pro cestovní ruch. V důsledku zájmu turistů se však často tato přírodní krajina začíná měnit na kulturní krajinu.

Množina společných zájmů a střetů mezi rozvojem cestovního ruchu a ochranou přírody velmi postupně narůstá. Důvodem je, že význam odlišnosti druhů, stanovišť a krajinných typů jako celku stoupá pro ochranu přírody díky tempu jejího poškozování a zvyšuje se i pro cestovní ruch díky nárůstu její vzácnosti jakožto atraktivity cestovního ruchu. Nedotčená příroda a krajina představuje čím dál více exkluzivnější nabídku na trhu. Důležitým okamžikem ovšem je, zda převládnou v oné množině společné zájmy, nebo naopak rozpory mezi turismem a ochranou přírody a krajiny. [11]

Pro cestovní ruch je ochrana přírody a krajiny velmi důležitá. Dále má cestovní ruch v ochraně přírody (zejména v jejích návštěvnických střediscích, turistických informačních centrech a správách chráněných území) významného propagátora leckterých svých produktů, z prostředků cestovního ruchu neplacený informační a interpretační servis pro návštěvníky, který má potenciál zvyšovat jejich spokojenost. Cestovní ruch je zásadním činitelem, který ovlivňuje charakter a kvalitu chráněných území. Zobrazování přírody je podstatné, neboť je synonymem pro odpočinek, jenž je zásadním kamenem cestovního ruchu.

Z pozice správ chráněných území není důvod rozvoji cestovního ruchu ve spravovaném území odporovat. Zde je podpora např. u CHKO v § 25 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů: „... *Rekreační využití je přípustné, pokud nepoškozuje přírodní hodnoty CHKO*“. [30]

Přínosy dle Kirařové (2005):

V oblasti ochrany životního prostředí se cestovní ruch stává pro region přínosem především, když

- jsou příjmy ze vstupného do národních parků, jeskyň apod. použity na financování ochrany přírody,
- daně a poplatky (například daně z příjmu, poplatky za rybářský a lovecký lístek, lázeňské poplatky, pronájem rekreačních zařízení apod.) pomáhají financovat ochranu přírodních zdrojů,

- přispívá k uznání důležitosti ochrany životního prostředí veřejnosti a k výchově místních obyvatel k jeho ochraně,
- důsledkem atraktivity přírodního prostředí a přírodních zdrojů pro cestovní ruch je vytvoření národních parků, přírodních rezervací apod.,
- vytváří pracovní příležitosti a tím může zabránit devastování přírodního prostředí místními obyvateli (například pytláčení, ilegální kácení lesu apod.),
- reguluje počty návštěvníků v chráněných územích. [11]

Negativní dopady, jak tvrdí Kirařová (2005):

Především v případě, kdy počet návštěvníků regionu překročí míru únosnosti a životní prostředí ztratí schopnost vypořádat se s nadměrným využíváním, což může vést nejen k jeho oslabení, ale i k jeho zničení (nejmarkantněji se v této souvislosti projevuje neúměrné využívání přírodních zdrojů, znečišťování přírodního prostředí či fyzické znečišťování). [11]

Turisté mohou svojí pouhou přítomností zničit to, co přišli obdivovat a z čeho se přišli těšit. Dobrý management založený na porozumění fungování ekologických systémů kombinovaný s bdělostí ochránců přírody je stále důležitější, pokud si mají mnohé turistické oblasti udržet své specifické kvality, které je v současné době činí atraktivní.

4 ANALÝZA PŘÍLEŽITOSTÍ CESTOVNÍHO RUCHU V JESENÍKÁCH

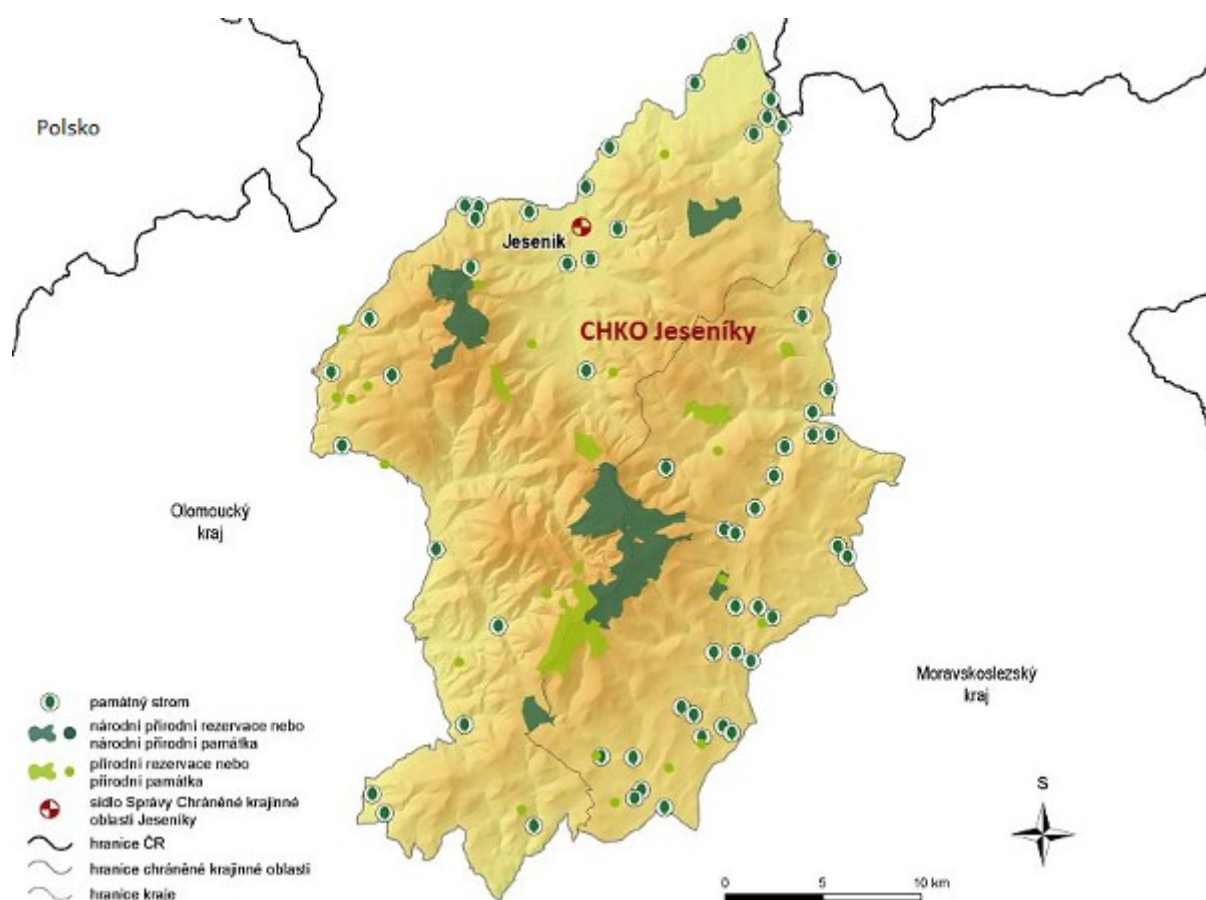
4.1 Chráněná krajinná oblast Jeseníky

Název Jeseníky je souhrnné označení pro hornatou oblast, která se nachází na pomezí čtyř historických zemí – Moravy, Slezska, Čech a polského Kladska. Jádrem této oblasti je Hrubý Jeseník, což je druhé nejvyšší pohoří v České republice. K jesenické oblasti se přiřazují ještě pohoří Kralický Sněžník, Rychlebské hory, Zlatohorská vrchovina, Žulovská pahorkatina, Hanušovická vrchovina a nepochybně Nízký Jeseník. [19]

4.1.1 Vymezení chráněné krajinné oblasti Jeseníky

Chráněná krajinná oblast Jeseníky se nachází v severozápadní části České republiky na hranici s Polskem. Oblast administrativně spadá pod dva kraje, pod kraj Olomoucký a Moravskoslezský. Na pomezí těchto krajů přesněji zaujímá části bývalých okresů Šumperk, Jeseník a Bruntál. Nejzápadnější bod CHKO je u křižovatky silnic v údolí Branné v katastru Nových Losin. Hranice chráněné oblasti vede dále po silnici přes Ostružnou do Lipové-lázní, Jeseníku a Mikulovic k nejsevernějšímu bodu, kde se kříží silnice s železniční tratí. Pak sleduje silnici údolím Olešnice, dotýká se státní hranice s Polskem, pokračuje k jihu po silnici do Dolního Údolí a mezi Horním Údolím a Heřmanovicemi přechází hranice CHKO do Moravskoslezského kraje. Dál vede hranice po západním okraji Vrbna pod Pradědem, po silnici do Andělské Hory a Světlé Hory, podél železniční tratě do Malé Morávky, dál po silnici údolím Moravice a po silnici vpravo do Dolní Moravice, Rýmařova, po vedlejší silnici severně od Stříbrných Hor do Ferdinandova, kde opět vstupuje do Olomouckého kraje. Hranice dále kopíruje trasu silnic do Bedřichova údolím Oskavy, kde se na křižovatce nachází nejjižnější bod. Přes Třemešek pokračuje do Nového Malína, k severu k Hraběšickému potoku, k lomu Krásné, na hlavní silnici č. 11, po ní do Sobotína, Maršíkova a Loučné nad Desnou. Dále uhýbá po vedlejší silnici přes Přemyslovské sedlo do údolí Branné. Územím CHKO Jeseníky prochází historická zemská hranice mezi Moravou a Slezskem. Správa CHKO sídlí od roku 1997 ve městě Jeseník.

Obr. 4.1: Chráněná krajinná oblast Jeseníky

Zdroj: [31]

Jeseníky jsou pátou nejstarší a svojí rozlohou 740 km² čtvrtou největší chráněnou krajinnou oblastí v České republice. Chráněná krajinná oblast Jeseníky byla vyhlášena 19. 6. 1969 výnosem Ministerstva kultury ČSR, vydaným pod č. j. 9886/69-11/2. Nejcennější a největší částí CHKO je Hrubý Jeseník, k němuž přiléhají části Zlatohorské a Hanušovické vrchoviny. Nejvyšším bodem oblasti je hora Praděd s nadmořskou výškou 1491,3 m, naopak nejnižším místem je hladina řeky Bělé v obci Mikulovice s nadmořskou výškou 320 metrů. Území je z 80% pokryto lesy, převážně druhotnými smrčínami a bučinami, a tak patří k nejlesnatějším oblastem u nás. V rámci evropské soustavy chráněných území Natura 2000 byla v roce 2004 na téměř 70% rozlohy CHKO Jeseníky vymezena ptačí oblast, kde jsou předmětem ochrany dva ptačí druhy. [33]

Hlavní jesenický hřeben rozdělují do čtyř částí tři výrazná sedla – Červenohorské, Ramzovské a Skřítek. Procházejí tudy navíc pro tento region důležité komunikace.

4.1.2 Zónace chráněné krajinné oblasti Jeseníky

Chráněná krajinná oblast Jeseníky je stejně jako ostatní CHKO v České republice rozčleněna do čtyř zón s odstupňovaným způsobem ochrany přírody a krajiny. Nej přísnější první zóna zabírá zhruba sedmiprocentní plošný podíl a zahrnuje mimo jiné národní přírodní rezervace (NPR) Šerák-Keprník, Rejvíz, Skřítek a Praděd. NPR Praděd se svojí rozlohou 2031 ha patří k nejrozsáhlejší přírodním oblastem střední Evropy. Druhá zóna (23%) a třetí zóna (66%) tvoří postupný přechod k hospodářsky relativně nejvyužívanější zóně čtvrté (4%). V té leží zvláště sídelní útvary a lázně. Pro oblast Jeseníků je typický krajinný kontrast mezi západní a východní částí. Východní část, což je Nízký Jeseník, má plošinový charakter, pro nějž jsou příznačné široce zaoblené hřebety. Naopak západní část, tedy Hrubý Jeseník, má středohorský charakter se strmými svahy, širokými hřebeny a hlubokými až soutěskovými údolími.

Posláním CHKO je ochrana krajiny, jejích typických znaků a jejího vzhledu tak, aby tyto hodnoty tvořily vyrovnané životní prostředí. K charakteristickým rysům krajiny přísluší zejména její povrchové utváření včetně vodních toků a ploch, její vegetační kryt a volně žijící živočišstvo, jakož i rozvržení a využití lesního a zemědělského půdního fondu, urbanistická skladba sídlišť, místní zástavba lidového rázu i dominantní stavební díla. [45]

Centrální část Hrubého Jeseníku, která je dnes zahrnuta v CHKO Jeseníky, v současnosti usiluje o status Národní park.

Ministerstvo životního prostředí schválilo ve svém koncepčním materiálu vyhlášení národního parku (NP) Jeseníky, jde o vrcholové partie pohoří rozdělené na dvě části oblastí Červenohorského sedla, a dále rozšíření CHKO Jeseníky o území Rychlebských hor. S vyhlášením se však nepočítá v nejbližších letech, v současné době jde zatím jen o předběžné návrhy, které se budou ještě značně upravovat. [38]

Historie oblasti

Velká členitost terénu, drsnější klima a pralesovité porosty Hrubého Jeseníku zapříčinily, že se v něm vlivy člověka začaly projevovat teprve ve 13. - 14. století, kdy vznikaly první osady a les v podhůří nahrazovaly pastviny.

Obchodní stezky přes Ramzovské a Červenohorské sedlo však byly používány patrně již od doby bronzové. Byly zde také zjištěny stopy pobytu římských jednotek.

Ve 12. století dobývání rudy ve vyšších částech Jeseníků zapříčinilo zakládání nejen hornických osad, ale místy se objevuje i pastevní činnost. Na místě seníku a později salaše (neboli ovčince) vzniklo v 19. století známé horské středisko Ovčárna.

Během šestnáctého století se začínají uplatňovat nová výrobní odvětví. Věhlasnou se stává ruční papírna ve Velkých Losinách, která je dodnes jediná nepřetržitě pracující svého druhu v celé střední Evropě.

Následující doba třicetileté války zapříčinila v oblasti další hospodářský a duchovní úpadek, který ještě vyvolal nechvalně známé čarodějnické procesy. První etapa inkvizičních procesů začala roku 1622 a jako první obětí se stala žena jesenického pastýře Barbora Schmiedová, kterou její muž obvinil z čarodějnictví. Další etapa proběhla v letech 1636 – 1649. Poslední třetí a nejmohutnější etapa procesů je spojena s rokem 1651, kdy v čele inkvizice stál nechvalně proslulý olomoucký právník Jindřich Boblig z Edelštat. Ten má na svědomí přes 100 upálených, včetně dvou kněží, kteří se pokoušeli jeho procesy zastavit, a také Kryštofa Lautnera, známého šumperského děkana. [16]

Ke konci 18. století se začíná na všech majetcích v Hrubém Jeseníku uplatňovat cílevědomé hospodaření. Úzce to souvisí s Tereziánským lesním řádem, který byl pro Moravu a Slezsko vydán v roce 1754. Na počátku 19. století se stalo významným počinem zakládání lázeňských a léčebných zařízení Vincenzem Priessnitzem, který jako první na světě začal používat vodoléčebné metody.

Roku 1904 byla v pralesovitých porostech mezi Vozkou a Keprníkem na ploše asi 172 ha založena knížetem Janem z Lichtenštejna první rezervace na Moravě, nazvána Lichtenštejnský prales.

Vznik Československa roku 1918 vyvolal odpor německých nacionalistů, kteří do té doby pevně ovládali politický i hospodářský život v této oblasti. Po odsunu německého obyvatelstva po 2. světové válce došlo k útlumu, zaniklo a bylo zpustošeno množství osad a snížil se počet trvale žijících lidí.

4.2 Socioekonomická charakteristika oblasti

4.2.1 Obyvatelstvo

Sídelní skladba ve vrchovinném a horském reliéfu řešeného území je roztržštěna do malých venkovských sídel. V současné době žije v oblasti 262 710 obyvatel.¹ V letních a zimních měsících však počet obyvatel narůstá o návštěvníky, turisty a rekreanty. Počet obyvatel v oblasti ubývá podobně jako ve většině regionů České republiky, což je v této oblasti způsobeno především emigrací mladých a více kvalifikovaných obyvatel.

Dlouhodobé emigrace do větších měst a nedostatek pracovních příležitostí pro kvalifikované pracovníky se projevuje v nepříznivé vzdělanostní struktuře obyvatel. Ve srovnání s celkovou populací České republiky je zde podíl vysokoškoláků i středoškoláků podstatně nižší.

Vzdělání obyvatelstva se pokládá nejen za kulturní charakteristiku oblasti, ale častokrát též za ukazatel ekonomický. Stupeň vzdělání trvale žijících obyvatel v daném území do značné míry ovlivňují nároky zaměstnavatelských organizací.

4.2.2 Trh práce, nezaměstnanost

Nezaměstnanost je v oblasti neustále závažným problémem posledních dob. Míra nezaměstnanosti patří mezi nejvyšší v České republice a řadí tak tuto oblast k strukturálně postiženým regionům.

Hlavním problémem je výrazná sezónnost nabídky pracovních míst, souvisejících se strukturou místního hospodářství. Důkazem je fakt, že lednová a červencová míra nezaměstnanosti se zde často liší až o 5 %.

¹ Zdroj: Český statistický úřad [dostupný z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/krajp/711011-11-xm>]. [cit. 2012-04-06]. Pro zjednodušení získávání a zhodnocení statistických údajů byla využita statistická data bývalých okresů Bruntál, Jeseník a Šumperk.

Jesenicko vyniká nemalým potenciálem pro ekonomický rozkvět, zejména v odvětvích cestovního ruchu, zpracování dřeva a kamene. Disponuje nádherným přírodním prostředím, tradičním lázeňstvím a kvalitním životním prostředím.

Tab. 4.1: Míra registrované nezaměstnanosti, neumístění uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa podle okresů k 31. 12. 2010

Kraj, okresy	Míra registrované nezaměstnanosti (%)	Neumístění uchazeči o zaměstnání						Volná pracovní místa
		celkem	z toho					
			ženy	absolventi škol a mladiství	občané se zdravotním postižením	dosažitelní uchazeči o zaměstnání	částečně nezaměst- naní	
Olomoucký kraj	12,48	42 117	19 904	2 703	4 859	40 732	4 415	1 210
Moravskoslezský kr.	12,36	82 776	39 333	5 224	10 467	79 257	8 858	3 191
Jeseník	19,69	4 055	1 862	221	410	3 871	427	64
Šumperk	13,44	8 722	4 046	479	1 235	8 511	1 038	391
Bruntál	17,85	9 092	4 340	594	1 485	8 673	1 030	233

Zdroj: [32]

4.2.3 Průmysl

Oblast Jeseníků nikdy nepatřila mezi průmyslová centra České republiky. Přírodní podmínky v oblasti umožňují orientaci zdejšího průmyslu na těžbu a zpracování nerostných surovin.

Během česko-uherských válek mezi Jiřím z Poděbrad a Matyášem Korvínem v druhé polovině 15. století bylo značně postiženo zdejší důlní podnikání, zejména na Rýmařovsku. Na konci 15. století však vrcholí těžba zlata na Jesenicku, počátkem 16. století byla dovedena k vrcholu i těžba na Zlatohorsku. Rovněž těžba a zpracování železné rudy dosahuje svého vrcholu, a to zejména na Rýmařovsku. Přibývá také počet skelných hutí, např. Jesenicko a Štítecko, papíren – z té doby pochází i dosud nepřetržitě pracující jediná ruční papírna ve střední Evropě ve Velkých Losínách.

Po dlouhé odmlce hospodářského vývoje dochází teprve koncem 18. století k rozmachu textilní a železářské výroby. Jedná se o měšťanské manufaktury v Jeseníku, Krnově a Bruntále, a sobotínské železářny podnikatelské rodiny Kleinů. První polovina 19.

století byla zase ve znamení rozkvětu jesenických lázní, o které se zasloužil „zázračný vodní doktor“ Vincenc Priessnitz. Do téže doby spadá i vznik nedalekých lázní Johanna Schrotha v Dolní Lipové.

Hospodářský rozmach Jesenicka je poznamenán jak svojí okrajovou polohou v rámci státu, tak i přírodními podmínkami podhorského až horského regionu. Ke konci roku 2003 bylo v okrese Jeseník evidováno celkem 23 průmyslových podniků. Po útlumu průmyslové výroby má významnou šanci stát se stěžejní prioritou sektor služeb a sektor malého a středního podnikání, obzvláště specializovaný na cestovní ruch.

Ekonomiku oblasti vyznačuje vysoký podíl veřejné a státní správy na úkor průmyslu a dopravy. Většina podnikatelských činitelů je ve službách, obzvláště velký význam získalo na Jesenicku lázeňství.

4.3 Přírodní předpoklady cestovního ruchu v chráněné krajinné oblasti

Jeseníky

Podle Vystoupila a Šauera (2006) „přírodní předpoklady mají ve vztahu k rozvoji cestovního ruchu význam v tom, že jsou stacionární, do značné míry konstantní a uplatňují se zpravidla v plošně rozsáhlejších areálech. Svým charakterem vytvářejí předpoklady pro jeho konkrétní formy i případnou rajonizaci. Atraktivita jsou jednotlivé přírodní zvláštnosti, jejichž ojedinělost a exotika činí konkrétní oblast pro cestovní ruch přitažlivější. Mezi základní komponenty přírodních předpokladů patří: reliéf a morfologické poměry, klimatické poměry, hydrologické poměry a rostlinstvo a živočišstvo.“ [28] str. 60

4.3.1 Geologické a geomorfologické poměry oblasti

Z geologického hlediska lze území rozdělit na dvě části, které jsou odděleny Červenohorským sedlem. V severní, neboli keprnické části převažují ruly a svory, v jižní jesenické části fylity, místy i břidlice a křemenec. Geologická stavba Jeseníků je neobyčejně rozmanitá a velice složitá. Jádro regionu tvoří především přeměněné horniny starohorního a prvohorního stáří, jsou tu však zastoupeny i horniny vyvřelé a usazené.

Hrubý Jeseník byl silně ovlivněn čtvrtohorním zaledněním. Intenzivní mrazové procesy měly vliv na modelování strmých svahů v karech Velké a Malé kotliny, kde nejčastěji

padají laviny, vrcholových izolovaných skalisek (Petrovy kameny, Vozka), a rozsáhlých kamenných moří (např. Ztracené kameny). Pozůstatkem zalednění jsou také tzv. bludné balvany až ze Skandinávie a Baltského moře. Důležité a poměrně četné jsou výskyty rašeliny čtvrtohorního stáří.

4.3.2 Vodstvo

Hřeben Hrubého Jeseníku je součástí hlavního evropského rozvodí. Vodu ze severních a východních svahů odvádí Bělá, Moravice a Opava do Baltského moře, jižní a západní svahy jsou odvodňovány Brannou a Desnou s přítoky do Černého moře. Vodohospodářský význam oblasti byl vyjádřen jejím vyhlášením za chráněnou oblast přirozené akumulace vod nařízením vlády ČR č. 40/1978 Sb. podle vodního zákona. Významné jsou zde i zdroje minerální železité kyselky v Karlově Studánce a voda je také využívána k léčbě studenými Priessnitzovými zábalami v Lázních Jeseník a Lipová-Lázně.

4.3.3 Klima

Jeseníky jsou charakteristické svým chladným a vlhkým klimatem. Vrchol Pradědu je dokonce největrnějším místem v republice, průměrná síla větru zde dosahuje 4,3 Beauf. S průměrnou roční teplotou 0,9°C patří ke klimaticky nejdrsnějším místům u nás. Zima zde trvá zhruba od listopadu do dubna. Teplejší jsou spíše nižší polohy údolí řek, např. dolní část údolí řek Bělé a Desné. Při náhlých změnách povětrnostních podmínek vznikají na některých svazích s větším sklonem než 20-25° laviny (např. Velká a Malá kotlina, Červená hora).

Území patří k nejdeštivějším oblastem České republiky a tak bystřiny při velkém výškovém rozdílu vytvářejí ve skalních stupních vodopády. Z hlediska cestovního ruchu je důležitější rozložení srážek v průběhu roku než jejich množství. V této oblasti je velká převaha srážek v letních měsících nad zimními měsíci. Dostatek vody rovněž vedl k vybudování technicky velmi zajímavého díla, elektrárny a přečerpávací nádrže Dlouhé Stráně na řece Divoká Desná na širokém hřebetu Mravenečníku (1343 m).

4.3.4 Přírodní atraktivity

Nejvýznamnější a zároveň nejceněnější území chráněné krajinné oblasti jsou chráněna ve 4 národních přírodních rezervacích (Praděd, Šerák - Keprník, Rejvív, Rašeliniště Skřítek), asi dvaceti přírodních rezervacích a čtyřech přírodních památkách.

Národní přírodní rezervace

Národní přírodní rezervace (NPR) **Praděd**, jedna z největších rezervací v České republice, vznikla v roce 1991 spojením šesti státních přírodních rezervací Petrovy kameny, Velká kotlina, Malá kotlina, vrchol Pradědu, Divoký důl a Bílá Opava. V této rezervaci je zachovalá příroda nejvyšších poloh Jeseníků, která má charakter severské tundry.

Ve vrcholové oblasti Šeráku a Keprníku, mezi Ramzovským a Červenohorským sedlem, se nachází nejstarší přírodní rezervace v České republice: **Šerák – Keprník**. V roce 1903 ji na svém panství založil Jan II. z Lichtenštejna na návrh olomouckého botanického spolku.

Chráněné území NPR **Rejvív** je tvořeno dvěma spojenými vrchovišti, v jejichž středu se nacházejí mechová jezírka. Hlavním předmětem ochrany jsou právě tato jezírka s charakteristickou květenou.

Nejmenší jesenická NPR **Rašeliniště Skřítek** se nachází na jižním cípu hlavního hřebene Hrubého Jeseníku. Chrání komplex rašelinného smrkového lesa s fragmenty rašelinných březin a přirozeného rašelinného bezlesí.

Další maloplošná chráněná území v chráněné krajinné oblasti představují přírodní rezervace a přírodní památky.

Přírodní rezervace

Bučina pod Františkovou myslivnou, Františkov, Jelení bučina, Suchý vrch, Borek u Domašova, Pod Slunečnou strání, Rabštejn, Filipovické louky, Vysoký vodopád, Pstruží potok, Pod Jelení studánkou, Šumárník, Sněžná kotlina, Franz Franz, Skalní potok, Niva Branné, Růžová, Pasák, Morgen land, Břidličná.

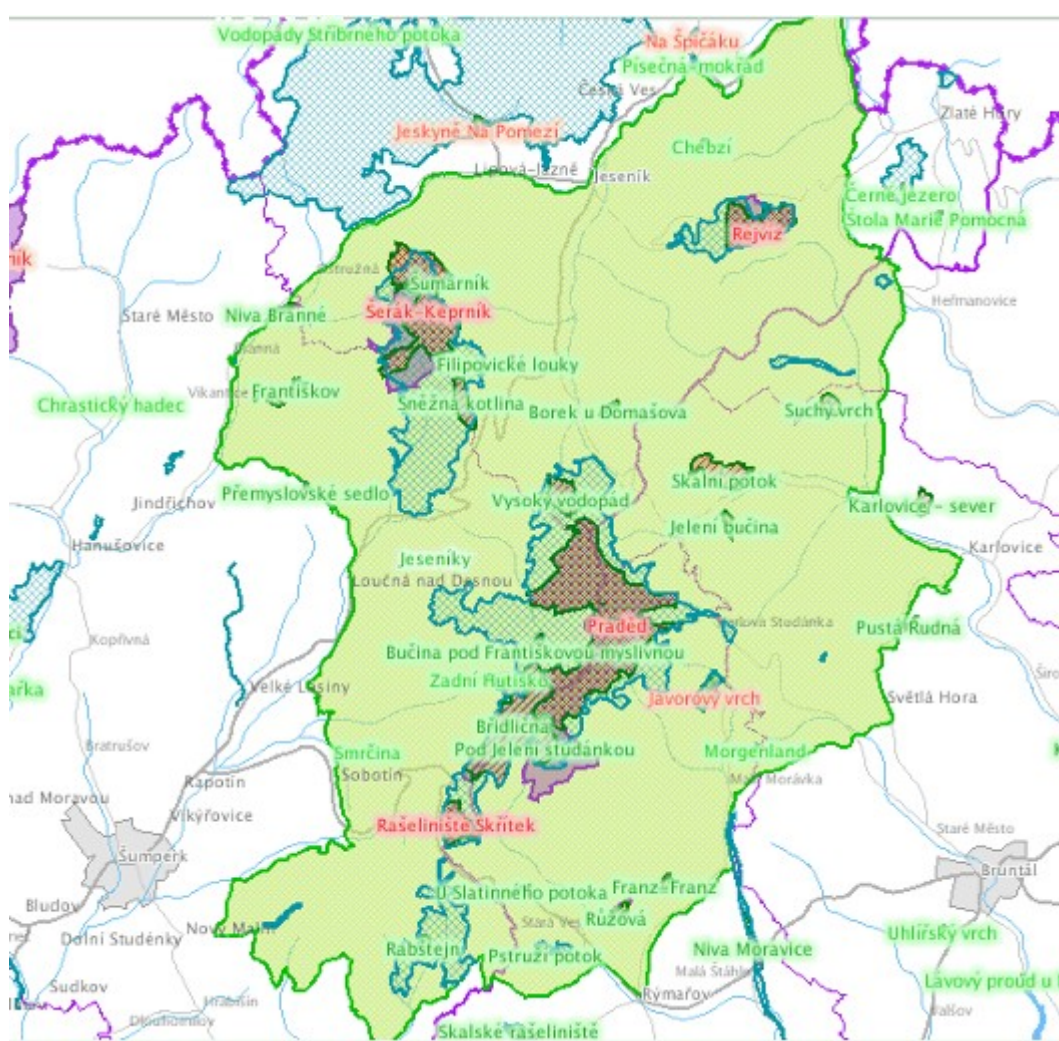
Přírodní památky

U Slatinného potoka, Chebží, Smrčina, Zadní Hutinsko.

Národní přírodní památka Javorový vrch

Na území chráněné krajinné oblasti Jeseníky scházela jediná kategorie mezi maloplošnými zvláště chráněnými územími, a to národní přírodní památka (NPP). Na jaře roku 2009 se to však změnilo, když zde vznikla NPP Javorový vrch. Je určena zejména k ochraně jednoho z nejvýznamnějších zimovišť netopýrů v celé České republice a současně i k ochraně významné geologicko-historické oblasti s nejrozsáhlejším historickým rudním revírem na železné rudy v Jeseníkách.

Obr. 4.2: Zvláště chráněná území chráněné krajinné oblasti Jeseníky

Zdroj: [31]

Naučné stezky

V chráněné krajinné oblasti Jeseníky nechybí ani několik naučných stezek, které návštěvníky po chráněném území provedou. Pravděpodobně nejoblíbenější stezkou je Rejvíz. Pěší stezka vedoucí od chaty na Rejvízu až ke středu největšího moravského rašeliniště k Velkému Mechovému jezírku. Stezka je 3 km dlouhá a návštěvník se zde na pěti tabulích seznámí s bohatými společenstvy rašelinných luk a vzácnými druhy živočichů a rostlin.

Naučná stezka **Červenohorské Sedlo – Šerák – Ramzová** kopíruje v délce 12 km horský hřeben od Červenohorského Sedla přes Vřesovou studánku, rezervaci Šerák – Keprník až na Ramzovou. Na stezce návštěvník najde 12 tabulí, které ho seznámí s přírodními a historickými zajímavostmi nejstarší rezervace na Moravě.

Naučná stezka **Pasák** byla v roce 2000 znovu obnovena a v délce zhruba 12 km seznamuje návštěvníka jak s přírodními hodnotami, tak i s kulturně-historickými a technickými zajímavostmi okolí Branné.

Další naučná stezka **Se skřítkem okolím Pradědu**, otevřená v roce 2005, vede od turistické chaty Ovčárny na vrchol Pradědu.

Naučná stezka **Bílá Opava** vede 3 km hluboce zaříznutým údolím stejnojmenné horské bystřiny národní přírodní rezervace Praděd. Stezka seznamuje se zdejší mimořádnou krajinářskou hodnotou a zachovalými původními smrkovými porosty pralesovitého charakteru.

Další naučná stezka v NPR Praděd **Velká kotlina** vede 6 km nejatraktivnějším botanickým územím CHKO Jeseníky. Na sedmi zastaveních je představena zdejší vzácná flóra i fauna, popis unikátního ledovcového karu a vysvětlení působení horského vzdušného proudění.

Mineralogická naučná stezka **Sobotín – Maršíkov**, první svého druhu v České republice, v délce 12 km ukazuje návštěvníkům šest významných mineralogických lokalit v Jeseníkách.

Jeskyně

Jeskyně **Na Pomezí** jsou nejrozsáhlejším zpřístupněným jeskynním systémem v České republice. Tento komplex vznikl rozpouštěním mramoru a veřejnosti byl zpřístupněn roku 1950. (Lipová-lázně)

Jeskyně **Na Špičáku** naopak patří k nejstarším doloženým jeskyním v Evropě, první zmínka se objevila již v roce 1430. Roku 1884 byla jeskyně primitivně upravena a zpřístupněna veřejnosti. Unikátem je zde torzo kresby Ukřižování, jejíž stáří není známo.

Vodní turistika

Oblast Jeseníků nabízí i možnosti sjezdů vodních toků pro vodáky. Potenciál vodní turistiky je však relativně nízký a samotné zázemí pro vodní turistiku je nedostatečně rozvinuté.

4.4 Kulturně-historické předpoklady cestovního ruchu v chráněné krajinné oblasti Jeseníky

Kulturně-historické předpoklady jsou charakteristické tím, že byly vytvořeny zásahem člověka do krajiny. Z hlediska činitele cestovního ruchu má kulturně-historický potenciál do určité míry sekundární význam a spíše plní přídatnou funkci atraktivitám přírodního charakteru.

Popisovanou oblast nelze jednoznačně charakterizovat. Jak už bylo zmíněno, je to oblast velmi nesourodá nejen geograficky, historicky, ale i ze strany národnostní. V důsledku takovýchto odlišností se ovšem projevily podstatné rozdíly i v kultuře této oblasti, ve výtvarném umění a obzvláště v literatuře. Obecně lze pouze říci to, že byla celá oblast po staletí víceméně kulturní periferií a neměla žádné zvláště významné kulturní centrum.

V oblasti se nenachází žádné památky zařazené do Světového dědictví UNESCO. Je zde však kandidát na zápis, a tím je ruční papírna ve Velkých Losínách. Zatím ale nebylo v Paříži rozhodnuto, kdy se zahájí proces pozorování.

4.4.1 Církevní a světská architektura

Nezbytnost ochrany obchodních cest procházejících místními horskými sedly a těžba drahých kovů podnítila řadu staveb hradů a zámků. V Jeseníkách je jejich počet ve srovnání s ostatními regiony republiky poněkud nižší. K původním pevnostem postavených k ochraně dolů ve Zlatých Horách patřily hrady **Edelštejn** a **Koberštejn**, jejichž zbytky se dochovaly až do dnešní doby. Jeden z nejatraktivnějších objektů je **renesanční zámek ve Velkých Losínách**, o jehož výstavbu se zasloužil rod Žerotínů. V roce 1589 dokončená stavba se dochovala v původní podobě. Později byly přistavěny další budovy lépe vyhovující požadavkům na pohodlné bydlení. Klenotem je zámecká kaple z roku 1744 s freskami J. K. Handkeho. Nedílnou součástí těchto losinských památek je také objekt ruční papírny.

Mezi další atraktivity patří poměrně dobře zachované zbytky gotického hradu **Kolštejn** z počátku 14. století v obci Branná. K původnímu hradu byl později přistavěn renesanční zámek s arkádovým nádvořím. Roku 1926 však objekt vyhořel. V současnosti zde probíhá rekonstrukce, ale i přesto je zámek částečně zpřístupněn veřejnosti.

Jak na moravské, tak i na slezské straně Jeseníků se nachází množství významných kostelů. V historickém centru Zlatých hor stojí dvouvěžatý kostel Nanebevzetí P. Marie s nástropními malbami a kaplí sv. Josefa. Na náměstí je renesanční radnice a barokní budova staré pošty z roku 1698, kde je dnes hornické muzeum. V městské památkové zóně v Branné se nachází významný pozdně renesanční **kostel archanděla Michaela**. Stavbami klasicistního stylu jsou kostel sv. Michaela ve Vrbně pod Pradědem a **kaple sv. Huberta v Karlově Studánce**. V oblasti je hojný počet zřícenin. Množství dalších zámků a především historických objektů se bohužel nachází ve velmi špatném až dezolátním stavu.

Jednou z výrazných stavebních památek města Jeseníku je dům čp. 176 v Tovární ulici, označován jako **Katovna**. V Jeseníku je dále renesanční radnice, **Priessnitzovo sanatorium** dle návrhu krnovského rodáka Leopolda Bauera a vodní tvrz vratislavských biskupů vybudovaná patrně v druhé polovině 13. století, kde dnes sídlí vlastivědné muzeum. Pozoruhodností staré hornické a hutnické osady Sobotín je **hrobka** podnikatelské rodiny **Kleinů von Wiesenberga** v zámeckém parku z roku 1887 v palladiánském stylu s korintskými sloupy.

4.4.2 Lidová architektura

Horská, dříve německá oblast Jeseníků, přísluší do oblasti slezského lidového stavitelství. Základním stavebním materiálem zdejších horských chalup bylo především dřevo a kámen, typickým znakem jsou zde vysoké štíty a převislé střechy. Dokladem lidové architektury velké selské usedlosti je např. **bývalá rychta v Dolní Lipové**. Dalšími příklady lidové architektury jsou stavení v Branné, Ostružné, Ramzové, Horní Lipové a v Karlově. Z lidové architektury jsou také zajímavé dřevěné stavby na Rejvízu, zejména řezbářská **výzdoba interiéru Noskovy chaty**. Zvláště pozoruhodnými památkami jsou **dřevěné kostelíky v Maršíkově, Žárově a v Klepáčově**. Například dřevěný kostelík v Maršíkově nechal postavit roku 1609 syn majitele panství Jana II. Přemek II. ze Žerotína. Kostelík je zasvěcen sv. Archandělu Michaelovi. Kostelík v Klepáčově, taktéž příklad lidové architektury roubených staveb, byl postaven o 200 let později.

Obr. 4.3: Kostel sv. Archanděla Michaela Maršíkov

Zdroj: www.czecot.cz

Obr. 4.4: Interiér Noskovy chaty Rejvív

Zdroj: vlastní foto

4.4.3 Technické atraktivity

Dle výkladového slovníku CR se technickou atraktivitou cestovního ruchu rozumí stavba, technické zařízení nebo technické řešení jedinečné či zajímavé svým provedením, vztahem k okolním stavbám, velikostí, historickým nebo současným významem, designem apod. a stávající se tak cílem pro návštěvníky (např. mosty, vodní, větrné i ostatní mlýny, železniční viadukty, kanály atd.). Srovnatelným pojmem je technická památka, což je stavba, technické zařízení nebo technické řešení, které je již nevyužívané, je však stále zajímavé svým provedením, umístěním, zachovalostí či slohem.

Přečerpávací vodní elektrárna Dlouhé Stráně

Přečerpávací vodní elektrárna Dlouhé Stráně se nachází nedaleko obce Loučná nad Desnou, takřka na temeni hory Mravenečník. Její výstavba započala v květnu roku 1978, do provozu byla však uvedena až v roce 1996. Vodní elektrárna je vybavena největší reverzní vodní turbínou v Evropě (o instalovaném výkonu 325 MW), je elektrárnou s největším spádem v České republice (510,7 m) a je vodní elektrárnou s největším celkovým instalovaným výkonem v České republice (2 x 325 MW).

Obr. 4.5: Dlouhé Stráně

Zdroj: [46]

Obr. 4.6: Ruční papírna Velké Losiny

Zdroj: www.rpvl.cz

Ruční papírna ve Velkých Losinách

První zmínka o zdejším technickém unikátu pochází z roku 1596, kdy zde byla založena manufaktura na výrobu papíru držitelem panství Janem ml. ze Žerotína. Současná klasicistní podoba papírny s typickou šindelovou mansardovou střechou pochází z přelomu 18. a 19. století. Ruční papír se zde vyrábí tradičním postupem z bavlny a lnu. Jedinečný, technologicky, kulturně i historicky významný komplex Ruční papírny ve Velkých Losinách byl v roce 2002 vládou České republiky prohlášen Národní kulturní památkou. Papírna se rovněž uchází o zařazení na Seznam světového kulturního dědictví UNESCO.

Zlatorudné mlýny u Zlatých Hor

Nepochybnou atrakcí pro turisty je Hornický skanzen se zlatorudnými mlýny v Údolí Ztracených štol při cestě ze Zlatých Hor do Ondřejovic. Je zde vybudována replika středověkých hornických mlýnů s naučnou stezkou. Konají se zde každoročně soutěže

v rýžování zlata nazývané O zlatou pánev starosty města, konalo se zde však i mistrovství republiky i Evropy v rýžování zlata.

Soukromá železnice Desná

Po ničivých povodních v létě roku 1997 Svazek obcí údolí Desné obnovil zničenou železniční trať, kterou se České Dráhy rozhodly zrušit. Trať nyní provozuje akciová společnost Connex, která zajišťuje i autobusovou dopravu, takže na osobní vlaky navazují skibusy a cyklobusy. Železniční trať vede z šumperského nádraží do Koutů nad Desnou. Na trase jsou památky, léčivé prameny, lyžařské, běžecké i cyklistické terény.

4.4.4 Muzea

Součástí kulturně poznávacích forem cestovního ruchu je také návštěva muzeí.

Již od konce 19. století vznikala v řadě v té době německých měst neobvykle široká síť muzeí. Jednalo se zejména o muzea v Javorníku, Žulové, Vidnavě, Zlatých Horách, Rýmařově a Bruntále, která se zaměřovala převážně na historický a národopisný materiál. Ojediněle se vyskytovala muzea se speciálním zaměřením, jako například Jesenické muzeum s expozicemi k dějinám lázeňství.

V současné době má muzeum v Jeseníku stálou expozici lázeňství a geologicko-historickou expozici. I ostatní muzea v oblasti dnes seznamují návštěvníky s historií regionu. V následující tabulce jsou uvedena muzea oblasti s popisem expozic.

Tab. 4.2: Muzea v chráněné krajinné oblasti Jeseníky

Název muzea	Město/obec	Popis expozice	Kontakt
Městské muzeum v Rýmařově	Rýmařov	Přehled o historickém vývoji a geologii Rýmařovska, expozice vývoje hornin Jesenicka.	náměstí Míru 6, Rýmařov e-mail: muzeum@rymarov.cz
Městské muzeum Zlaté Hory	Zlaté Hory	Expozice věnované středověkému i současnému hornictví, čarodějnickým procesům a dějinám města.	nám. Svobody 94, Zlaté Hory e-mail: muzeum@zlatehory.cz
Muzeum Johanna	Lipová-lázně	Zaměřeno na lázeňství v obci,	Lipová-lázně 476

Schrotha		předválečný i poválečný vývoj obce.	e-mail: muzeum@ic-lipova.cz
Muzeum Slezského Semmeringu	Lipová-lázně	Historie i mnoho technických a provozních zajímavostí železniční tratě Hanušovice – Jeseník.	žel. stanice Horní Lipová, Lipová-lázně e-mail: zstjek-kanc@opr.ova.cd.cz
Muzeum Vincence Priessnitze	Jeseník	Stálá expozice v rodném domě V. Priessnitze o jeho životě a rodině, založení lázní a vývoji lázeňství.	Jeseník – lázně č.p. 175, Jeseník e-mail: muzeum.priessnitz@jen.cz
Vlastivědné muzeum Jesenicka	Jeseník	Historie jesenického regionu a lázeňství, geologie a mineralogie Jesenicka, čarodějnické procesy.	Zámecké náměstí 1, Jeseník e-mail: muzeum@jesenik.net
Ruční papírna a muzeum papíru	Velké Losiny	Historický vývoj papírnického řemesla, počátky průmyslové papírenské výroby a část dílen, kde lze vidět zhotovování papíru.	Ruční papírna, Velké Losiny e-mail: infocentrum@rpvl.cz
Muzeum Automoto veterán klubu	Česká Ves	Ojedinělá expozice motocyklových veteránů.	ul. Jánského, Česká Ves e-mail: info@veteranklub.cz

Zdroj: vlastní zpracování

4.4.5 Rozhledny a vyhlídkové stavby

Dalším z atraktivních turistických cílů se v poslední době staly **rozhledny a vyhlídkové stavby**, kterých je v České republice už přes 200 a jejich počet se stále zvyšuje.

V chráněné krajinné oblasti Jeseníky jsou tyto rozhledny:

- Biskupská kupa (Zlaté Hory),
- Praděd (Malá Morávka),
- Zlatý Chlum (Jeseník).

4.4.6 Významné osobnosti

- Vincenz Priessnitz – zakladatel jedné z nejproslulejších evropských lázní,
- Johann Schroth – zakladatel lázní, Priessnitzův současník,
- Jan Kryštof Handke – rodák z Janovic u Rýmařova a autor mnoha pozoruhodných fresek, např. v rýmařovské kapli nebo v kapli velkolesinského zámku,
- Josef Lowag – sběratel pověstí Jesenicka a vlastivědný spisovatel z Vrbna,
- Viktor Heeger – básník, rodák ze Zlatých Hor,
- Rod Fuggerů z Augšpurku - podnikatelský rod z 16. století,
- PhDr. Rudolf Zuber – významný církevní a regionální historik, archivář a čestný občan Jeseníku,
- Prof. MUDr. Richard Werner – lékař, přední odborník na poli zhoubných nádorů.
- Jesenické lázně Vincence Priessnitze navštívil mimo jiné ruský realistický spisovatel N. V. Gogol, německý básník H. Laube, dánský sochař H. W. Bissen a další.

4.4.7 Společenské a sportovní akce

V jednotlivých obcích se pořádá množství různorodých kulturních, sportovních a společenských akcí, jak pro obyvatele, tak i pro návštěvníky.

- Hornolipovská 10 – závod v běhu na lyžích pořádaný Jeseníky Severní Hřeben o.s., Lipová-lázně (leden),
- Domašovská stopa – lyžařský běžecký závod, Bělá pod Pradědem – Domašov (únor),
- Gillovu běžku – rychlostní běžkařský závod s následným večírkem v Penzionu Rejvív, Rejvív (únor),
- Pálení Moreny a vítání jara – průvod a upálení Moreny, loučení se zimou a vítání jara, Zlaté Hory (březen),
- Klondike – proslulý závod zlatokopů a zlatokopek, Zlaté Hory (březen),
- Vynášení smrtky – oslavy vítání jara, Lipová-lázně (duben),

- Zahájení lázeňské sezóny – dvoudenní kulturní program s koncerty, zábavou, jarmarkem a atrakcemi pro děti, Jeseník lázně (květen),
- Tradiční odemykání Mechového jezírka – Rejvíz (květen),
- DuKo triatlon – triatlonový závod, Rýmařov (červenec),
- Rýmařovská Skatastrofa – hudební festival, Rýmařov (červenec),
- Dny piva a pohody – dvoudenní festival, otevření slavností léta, pohody a dobré nálady v Jeseníku, Jeseník (srpen),
- Cena Indiana Jonese – westernové soutěže, vystoupení country kapel, ohňová show a dvoudenní doprovodný program, Rýmařov (srpen),
- putovní zlatou pánev starosty – závody v rýžování zlata s bohatým kulturním programem, Zlaté Hory (srpen),
- Jesenický Nugget – dvoudenní hudební festival pod širým nebem, Ski areál Miroslav (srpen),
- Pouť národů k Panně Marii Pomocné u Zlatých Hor – pouť k poutnímu místu, Zlaté Hory (srpen, září),
- Jesenické dožínky – podzimní slavnost s dožínkovým průvodem a kulturním programem, Bělá pod Pradědem (září),
- Priessnitzova 50 České spořitelny – cyklistický závod situovaný do překrásného prostředí Jeseníků, Jeseník (září),
- Houbobraní aneb Filipovická píchavka – mistrovství České republiky ve sběru hub s následným kulturním programem, Filipovice (září),
- Týden Vincence Priessnitze, NW TOUR, Den zdraví – týden plný výstav, promítání, koncertů, společenských večerů a zdravého pohybu, Jeseník lázně (přelom září a října),
- Uspávání broučků – průvod s lampiony a lampičkami nejen pro děti, Jeseník i okolní obce (listopad),

- Vánoční jarmark v Jeseníku – ukázka středověkých řemesel s kulturním programem, Jeseník (prosinec).

4.5 Střediska cestovního ruchu oblasti

4.5.1 Lyžařská střediska Jeseníků

Jeseníky se řadí k oblastem s nejjistější sněhovou pokrývkou v České republice, a proto jsou známou lyžařskou oblastí. Ve známých lyžařských střediscích si přijdou na své jak začátečníci, rekreační lyžaři, tak i pokročilí a nároční lyžaři. Chlubí se také nejdelší lyžařskou sezónou, která trvá přibližně od prosince až do poloviny dubna.

Praděd – Ovčárna je nejvýše položeným lyžařským střediskem v České republice. Díky výborným, v našich končinách nadstandardním sněhovým podmínkám se Ovčárně někdy přezdívá Moravský ledovec. Lyžařský areál však není moc rozlehlý a občas se tu lyžování dostává do konfliktu s ochranou přírody.

Dalším lyžařským areálem s vysokohorským charakterem je **Červenohorské sedlo** a nově vybudovaný Ski areál Kouty. Lyžařský areál Červenohorské sedlo je známou křižovatkou zimních i letních turistických cest a jedno z nejstarších středisek sjezdového lyžování na Moravě. Poloha nad 1000 m n. m. dává předpoklad pro dlouhodobou kvalitní zimní sezonu od poloviny prosince do konce března. Návštěvník si může volit mezi terény od vysloveně lehkých až po prudký slalomový svah, určený nejvyspělejšími lyžařům. Od letošní zimní sezony (2011/2012) je nově v provozu čtyřsedačková lanovka. **Ski areál Kouty** se nachází v obci Loučná nad Desnou, místní části Kouty nad Desnou umístěné v 1100 m n. m., disponuje první šestisedačkovou lanovkou v Česku a moderní zasněžovací technikou.

Lyžařský areál **Ramzová** začíná v lokalitě Ramzová, místní části obce Ostružná, dále pokračuje přes Čerňavu a končí v lokalitě Šeráku. Zdejší sedačková lanová dráha je jediná, pomocí které se návštěvníci i lyžaři dopraví na vrcholy Jeseníků. Je tvořena ze dvou částí z Ramzové na Čerňavu a z Čerňavy na Šerák.

Mezi další lyžařská střediska Jeseníků můžeme zařadit **Skipark Filipovice** s dvousedačkovou lanovkou, lyžařský areál **Klepáčov** určený spíše pro začínající a rekreační lyžaře, lyžařské areály v **Loučné nad Desnou** a **Karlově pod Pradědem**.

Oblast je celá protkána hojným počtem upravovaných lyžařských běžeckých tras. Z největšího zimního střediska Červenohorského sedla míří upravované běžecké trasy do mnoha směrů, zvláště na Praděd, ale i na hřebeny masivu Keprníku a Šeráku. Jeseníky mají velký potenciál pro běžecké lyžování díky svým přírodě blízkým trasám, které procházejí krásnou krajinou a leží stranou návštěvních proudů. Jsou zde dobré předpoklady pro rozšíření stávající nabídky upravovaných běžeckých stop.

Obr. 4.7: Lyžařská střediska

Zdroj: <http://www.jeseniky.net/lyzovani.php>

4.5.2 Lázně

Lázeňství je na jedné straně nedílnou součástí zdravotního a sociálního systému, na druhé straně je svou podstatou součástí CR, neboť s výjimkou ambulantní formy dochází k přesunu účastníka z místa obvyklého (trvalého) bydliště do místa bydliště přechodného a to na dobu kratší jednoho roku. Základní funkce lázeňství zahrnují tzv. „6R“, tj. léčení (remedy), rehabilitaci, obnovu (revitalize), odpočinek (relax), uvolnění (reflex), potěšení (rejoice). [23]

Podle Mezinárodní organizace lázní (International Spa Association - ISPA) dnešní lázně navazují na tradiční léčebné lázně, obohacené o moderní resorty zdraví, které nabízejí vše pro relaxaci, doplnění energie, duševní odpočinek, snížení váhy apod. Zaměřují se tedy nejen na léčebné procedury, ale i na zdravý životní styl. [23]

Lázeňství je nedílnou součástí cestovního ruchu v Jeseníkách a má zde velmi dlouhou tradici. Dokladem toho je, že se zde nachází celá řada větších i menších lázní.

Lázně Jeseník

Zakladatelem slávy a tradice lázní v Jeseníku byl přírodní léčitel Vincenc Priessnitz, který propagoval a realizoval léčbu různých onemocnění samotnou pramenitou studenou vodou. O úspěších této léčebné metody svědčí množství památníků a pomníčků, které byly postaveny vděčnými pacienty v lázeňském parku a na kolonádě jesenických lázní. V současnosti jsou klimatickými lázněmi, které využívají k vodoléčbě pramenité vody spolu s některými Priessnitzovými metodami.

Obr. 4.8: Stezka Vincence Priessnitze v lázních Jeseník

Zdroj: <http://www.jeseniky.net/index.php?obl=3&kat=11&sluz=91&pol=3111>

Lipová-lázně

Zakladatelem lázní v Lipové-lázních je Priessnitzův současník Johann Schroth. Nedílnou součástí komplexní lázeňské léčby je léčba pohybem.

Karlova Studánka

Svojí polohou i přírodním rázem patří Karlova Studánka mezi nejhezčí a nejromantičtější lázně České republiky. K léčbě se zde využívají jak klimatické podmínky, tak i léčebné účinky pramenů hydrouhličitanu-vápenaté kyselky.

Velké Losiny

Lázně Velké Losiny za svůj vznik vděčí sirovodíkové termální vodě, které se od nepaměti využívalo ke koupelím i k pitným kúrám. Eliščin a Mariin pramen jsou teplé, Terezie a Karel naopak studené prameny.

4.5.3 Střediska agroturistiky, ekoturistiky

Ranč Orel Česká Ves

Areál ranče se rozkládá na zhruba 40 hektarech půdy v podhůří Jeseníků. Nejznámější atrakcí areálu je adrenalin park s lanovým centrem, terénními čtyřkolkami, paintballem, bungee trampolínou a dalšími adrenalinovými aktivitami. V areálu se dále nachází turistická jízďárna s chovem koní plemena Appalooga, stylová restaurace zaměřená na steaky a možnost ubytování ve stylových chatkách.

Farma a výroba sýrů v Bělé pod Pradědem

Farma zabývající se chovem ovcí a koz a produkcí sýrů. Založila ve svém areálu skanzen, kde si návštěvníci mohou prohlédnout vše od chovu ovcí a koz až po samotnou výrobu sýra. V malé prodejně si pak mohou zakoupit zdejší produkty. Koncem léta farma pravidelně pořádá dožínky.

4.5.4 Kongresová střediska

Hotel Helios Lipová-lázně

Nově vybudovaný wellness komplex v Jeseníkách se rozkládá na ploše 6 000 m². Pro svoji polohu je jedinečným místem pro kombinaci wellness, rekreačních a sportovních pobytů, pořádání kongresů, vzdělávacích kurzů i firemních akcí.

Relax centrum Kolštejn Branná

Luxusní hotelový komplex s wellness produkty. Součástí komplexu je i turistický hotel pro méně náročné klienty a restaurace. Prostory relax centra nabízejí 3 seminární a konferenční místnosti, které jsou technicky vybaveny dataprojektorem, plátnem, audio technikou. V sálech je také možnost tisku a kopírování. Relax centrum nabízí několik kongresových programů spojených s wellness, které lze po domluvě libovolně upravovat.

4.5.5 Ostatní střediska cestovního ruchu

Jeseník

Město bylo založeno na soutoku řek Staříče a Bělé na počátku 13. století. Dnešní název pochází z roku 1947, předtím se město nazývalo Frývaldov. Někdejší hornické město je v posledních dvou stoletích spíše známější jako klimatické a vodoléčebné lázně. Lázně mají celostátní význam a se zřetelem na svou tradici i předpoklady, aby se znovu staly lázněmi mezinárodními

Zlaté Hory

Starobylé hornické městečko založené již ve 12. století u bohatých ložisek zlatých rud. Až do roku 1949 neslo název Cukmantl. Dnes rekreační a turistické centrum s renesanční a barokní architekturou je městskou památkovou zónou. Významnými památkami jsou zdejší farní kostel Nanebevzetí P. Marie, špitální kostel sv. Kříže, kaple sv. Rocha a zříceniny hradů Edelštejna, Leuchtenštejna a Koberštejna.

Vrbno pod Pradědem

Původně hornická osada, založená ve 13. století, se stala oblíbeným východiskem na túry po Hrubém Jeseníku. Nad městečkem se vypíná Zámecká hora s pozůstatky hradu Fürstenwalde a krásnými výhledy do údolí Bílé a Střední Opavy.

Rýmařov

Současné město vzniklo na konci 70. let 13. století. Historie města po dobu středověku byla spojena s těžbou a zpracováním rud, tkalcovství a hedvábnictví. Ze stavebních památek je třeba jmenovat renesanční zámek z roku 1699 se zámeckou

zahradou, farní kostel sv. Michala na náměstí a renesanční radnice, později barokně přebudovaná.

4.6 Materiálně-technické předpoklady cestovního ruchu v oblasti

4.6.1 Ubytovací a stravovací zařízení

V horské části oblasti reprezentují síť ubytovacích zařízení horské chaty. Jsou to Kursovní chata a Barborka pod Pradědem, chata Švýcárna, chata na Červenohorském sedle, chata Jiřího na Šeráku a v neposlední řadě chata Paprsek. Na většině z nich nebo v jejich blízkosti jsou též občerstvení. Dalším a také nejčastějším ubytovacím zařízením jsou soukromé chaty, chalupy a penziony. Údaje o jejich celkovém počtu jsou mnohdy těžko přesně zjistitelné. Podrobný seznam ubytovacích zařízení viz Příloha č. 3.

Stravovacích zařízení je v oblasti nadmíru, bohužel však převažují bary, bufety a spíše nekvalitní restaurace. Mnohdy cena neodpovídá kvalitě nabízených služeb. Taktéž velice nízké procento restaurací a jiných stravovacích zařízení se zaměřuje na tradiční pokrmy oblasti nebo alespoň pokrmy z místních surovin. Výjimkou je nově otevřená restaurace Vila Elis v Jeseníku, která se specializuje na pokrmy z místně dostupných surovin. Další výjimkou je ještě restaurace Kolštejn a cukrárna U zámku v Branné, kde se zaměřují na tradiční jesenická jídla. Podrobný seznam stravovacích zařízení viz Příloha č. 4.

4.6.2 Informační centra

Síť informačních center je ověřeným efektivním nástrojem rozvoje cestovního ruchu, který zabezpečuje kontakt návštěvníků se subjekty cestovního ruchu v regionu. V Jeseníkách plní funkci informačních center i některá další místa, zejména při vybraných prodejnách, ubytovacích zařízeních nebo informační centra Českých drah. Vzhledem k počtu obyvatel i rozloze je hustota informačních center v oblasti Jeseníků mírně podprůměrná až nedostačující. Úplný seznam informačních center v oblasti viz Příloha č. 2.

4.6.3 Dopravní infrastruktura

Oblast Jeseníky je spojena s centrální částí Olomouckého kraje silnicí I. třídy č. 44 vedoucí z Mohelnice přes Šumperk a Jeseník k polské hranici (Głucholazy). Hlavní železniční tratí je trať číslo 292 Hanušovice – Jeseník – Mikulovice, která překračuje bariéru Jeseníků

v prostoru Ramzovského sedla. Problémem ovšem je umístění zastávek daleko od obcí nebo jejich center, nízká cestovní rychlost a zastaralý vozový park dopravce. Ačkoliv intenzita dopravy neustále roste, jsou Jeseníky považovány za oblast s nízkým dopravním zatížením komunikací a relativně malým objemem tranzitní dopravy.

V Jeseníkách proběhlo budování moderní dopravní infrastruktury vzhledem k ostatním částem České republiky opožděně. Až do konce 70. let 19. století do oblasti nevedla žádná železniční trať a stav zdejších okresních silnic byl ubohý. První moderní státní silnice, vedoucí ze Šumperka přes Červenohorské sedlo do Jeseníku, se zde vybudovala až počátkem 80. let 19. století. Železniční trať z Hanušovic do Glucholaz byla otevřena roku 1888. Plán prodloužení železniční dráhy z Vrbna pod Pradědem do Jeseníku z první poloviny 70. let, byl však zavrhnut jako nerentabilní a přespříliš nákladný.

Technické parametry páteřní komunikace I/44 spolu s nutností překonávat horské sedlo v obtížných klimatických podmínkách během velké části roku významně zhoršují dopravní dostupnost oblasti. Posledních několik let se neustále objevovala myšlenka na překonání bariéry Hrubého Jeseníku tunelovým propojením, byl dokonce už představen i projekt soukromého investora. Jednalo se o přeložku silnice I/44 tunelem pod Červenohorským sedlem. Realizace této stavby však není dopravní prioritou České republiky, setkala se i s nesouhlasem ekologů, a proto se v současnosti jeví jako nereálná. Technický stav místních komunikací se paradoxně lepší pouze po živelných katastrofách, kdy již nelze rekonstrukce odkládat.

Nejen na Jesenicku, ale takřka v celé oblasti jsou značné problémy s parkováním u hlavních areálů volného času, především z hlediska kapacity a organizace. Dalším problémem je u některých turistů nedodržování základních norem souvisejících s pravidly provozu na komunikacích. Tím je myšlena hlavně častá odstávka vozidel u krajnice, na lesních cestách, nebo dokonce na autobusových zastávkách.

4.6.4 Euroregion

Jetmar (2007) definuje euroregion jako *funkční územní celek v příhraničních oblastech sousedních států. Jedná se o formu příhraniční spolupráce, která vznikla na základě vzájemné dohody příhraničních regionů dvou nebo více zemí. Euroregion pracuje na principu*

dobrovolnosti a funguje na základě vlastních stanov. Podporuje zájmy měst a obcí, sdružení organizací. Cílem bývá zlepšování podmínek v hospodářské, sociální a kulturní oblasti, zlepšování dostupnosti území. [10]

Euroregion Praděd – Pradziad

Dohoda o vytvoření Euroregionu Praděd byla podepsána v roce 1997 zástupci polského Sdružení pro rozvoj obcí povodí Osoblahy, Turistického svazu země Nyské a sdružení měst a obcí okresů Jeseník a Bruntál. Česká část euroregionu se rozprostírá na území Olomouckého a Moravskoslezského kraje, v oblastech Bruntálsko a Jesenicko. Sídlním městem české části euroregionu se nejdříve stalo město Bruntál, dnes je však sídlem Vrbno pod Pradědem.

Tab. 4.3: Základní informace Euroregionu Praděd

Česká část euroregionu Praděd		Okres:	
		Jeseník	Bruntál
Počet obcí	71	23	48
Počet měst	10	3	7
Katastrální plocha v km ²	1 799,2	694,4	1 104,8
Počet ubytovacích zařízení	249	110	139

Zdroj: ČSÚ

Česká část euroregionu patří mezi nejatraktivnější oblasti cestovního ruchu České republiky. Euroregion se snaží o rozvoj sportovní turistiky, která se vztahuje na lyžování, pěší a vodní turistiku, cykloturistiku a sportovní létání. V neposlední řadě je zde oblíbenou formou cestovního ruchu lázeňství. Slabou stránkou euroregionu je absence golfového hřiště. Počet národních kulturních památek a památkově chráněných objektů je v euroregionu pod průměrem České republiky, nicméně jejich význam zde není zanedbatelný.

4.6.5 Pěší trasy

Letní turistika a cykloturistika je v oblasti silně zastoupena, pravděpodobně proto, že je dobře zpřístupněná značenými turistickými stezkami. Vytvořená síť značených tras v České republice je svojí provázaností, kvalitou a hustotou posuzována jako nejlepší v Evropě. Značené turistické stezky pro pěší turisty lze pokládat za jeden z významných prostředků k udržování a podpoře návštěvnosti území.

Jednou z nejznámějších a nejatraktivnějších pěších tras oblasti je cesta po hlavním hřebeni Jeseníků od Ramzovského sedla až po sedlo Skřítek. Hlavními výchozími body pro pěší trasy jsou Ramzová se sedačkovou lanovkou na Šerák, Červenohorské sedlo, Skřítek a Karlova Studánka, odkud jezdí kyvadlová doprava k horské chatě Ovčárna. Mezi další populární pěší trasy patří například Bělá pod Pradědem – Vysoký vodopád – Švýčárna – Praděd (10 km), Jeseník – Zlatý Chlum – Velké mechové jezero (12,5 km), Loučná nad Desnou – Skřítek – U Škaredé jedle, Lázně Jeseník – Bílé kameny – jeskyně na Špičáku (14,5 km) anebo Malá Morávka – Velká kotlina – Ovčárna – Praděd (13,5 km).

4.6.6 Cyklostezky

V celé oblasti se nachází jednotná síť cyklotras v rámci systému cyklistických stezek České republiky. Systém zahrnuje kromě označení trasy, místa a vzdáleností i turistické údaje. Jedna z nejzajímavějších cyklotras je tematicky naučná Čarodějnická cyklotrasa. Trasa je jedinečná nejen svým zaměřením, ale i délkou, vede totiž takřka celými Jeseníky. Patří tedy mezi ty náročnější a rozděluje se na dvě části, šumperskou (Mohelnice – Mírov – Šumperk – Velké Losiny – Sobotín – Červenohorské sedlo, 91 km, 14 zastavení) a jesenickou část (Červenohorské sedlo – Bělá pod Pradědem – Jeseník – Rejvíz – Zlaté Hory, 47 km, 6 zastavení). Na zastaveních Čarodějnické cyklotrasy jsou umístěny pamětní desky či pomníčky připomínající události, jež se zde odehrály. Cyklotrasa okolím Zlatohorska (Zlaté Hory – Edelštejn – Panna Marie Pomocná – Rejvíz – Dolní Údolí – Zlaté Hory, 34 km) patří mezi náročnější trasy. Vede Zlatohorskou vrchovinou po málo frekventovaných silnicích a lesních komunikacích. Mezi další cyklotrasy můžeme zařadit například Oblastí Hrubého Jeseníku (Červenohorské sedlo – Švýčárna – Praděd – Karlova Studánka – Vidly – Červenohorské sedlo, 43 km), Oblastí Loučné nad Desnou (Loučná nad Desnou – Tři kameny – Přemyslovské sedlo – Kouty nad Desnou, 25 km), Pod hřebenem Jeseníků na Skřítek (Rýmařov – Žďárský

Potok – Mravencovka – Zelené kameny – Skřítek – Rýmařov, 39 km), anebo cyklotrasa Na Čertovy kameny (Jeseník – Česká Ves – Studený Zejf – Prameny Javorné – Čertovy kameny – Jeseník, 25 km).

4.6.7 Hipostezky

Hipoturistika je docela mladým oborem cestovního ruchu a až v posledních letech začíná nabírat na významu. Je to moderní způsob trávení volného času na koňském hřbetě, přičemž se jedná o pobyt v přírodě a převládá zde poznávací složka nad sportovně-technickou.

Tab. 4.4: Hipostezky oblasti

Název hipotrasy	Trasa	Délka trasy	Převýšení	Obtížnost trasy	Organizátor
Stezka napříč Jeseníky	Vernířovice – Loučná n./Desnou – Přemyslov – Branná – Ramzová – Horní Lipová – Jeseník – Česká Ves	46 km	527 m	vysoká	Ranch M (Václav Merta, Vernířovice)
Vernířovice – Malá Morávka a zpět	Vernířovice – Svobodínské paseky – Chata Alfrédka – Karlov p./Pradědem – Malá Morávka a zpět	21 km	632 m	střední	Ranch M (Václav Merta, Vernířovice)
Z Žárové do Ludvíkova	Žárová – hotel Diana – osada Ludvíkov	8 km	187 m	nízká	

5 SWOT ANALÝZA

SWOT analýza je metoda, pomocí které lze identifikovat silné (Strengths) a slabé (Weaknesses) stránky, příležitosti (Opportunities) a hrozby (Threats), spojené s určitým projektem, typem podnikání, opatřením, politikou apod. Základem metody je klasifikace a zhodnocení jednotlivých faktorů, které jsou rozděleny do čtyř výše zmíněných základních skupin.

SWOT analýza se stala ustáleným termínem pro celkovou analýzu vnějších a vnitřních faktorů. Je otevřeným posouzením destinace v oblasti cestovního ruchu a je velmi pohotovým, efektivním a snadno aplikovatelným nástrojem ke zjištění celkové situace.

Silné stránky

- Atraktivní krajinné útvary, jako jsou jeskyně, skály, vodopády.
- Výrazné množství biotypů vzácných živočišných a rostlinných druhů.
- Image území jako oblasti s patrně nejčistším ovzduším v ČR.
- Řada unikátních přírodních atraktivit v chráněné krajinné oblasti Jeseníky, naučné stezky, přírodní památky a rezervace.
- Nepřeberné množství pramenů (zhruba 60), propojení tradic lázeňství s nedotčenou přírodou a krajinou zvyšuje atraktivitu území.
- Umělecký soubor staveb v Karlově Studánce, typické horské vesnice s tradičními usedlostmi a chalupami.
- Nízká hustota osídlení, nabízející pro rekreanty relativně vysokou anonymitu.
- Členství některých obcí v Euroregionu Praděd umožňuje propojení na společné projekty s polskými partnery s využitím financování z fondů Evropské unie.
- Členství zástupců některých obcí v profesních organizacích cestovního ruchu, zejména organizace Jeseníky – Sdružení cestovního ruchu, Destinační management Moravsko-Slezský o.p.s.
- Tradice lázeňství.

- Příznivá cenová hladina.
- Provoz cyklobusů a skibusů pro turisty.

Slabé stránky

- Jeseníky se nachází mimo hlavní obchodní a dopravní tahy, ať už z hlediska evropského nebo republikového.
- Slabinou oblasti je horší dopravní dostupnost a obslužnost, zejména pak dostupnost z vnitrozemí v zimním období.
- Kvalita komunikací, zvláště povrchu, silniční a informační značení v obcích je nedostačující.
- Poloha Jeseníků v chladné oblasti s velkým množstvím srážek téměř během celého roku.
- Neuspokojivé zaopatření atrakcí, jež by vhodně dotvářely program turistů v případě nepříznivého počasí anebo v zimní sezoně. Nedostatek sportovních atrakcí jako například aquaparky a fitcentra, dále zábavní a nákupní centra.
- Nevyhovující marketing a propagace produktů cestovního ruchu, špatná propagace marketingových aktivit.
- Neuspokojivé rozpracování kulturních zvláštností v materiálech cestovního ruchu.
- Chybějící prezentace chráněné krajinné oblasti a profilování přírodních zvláštností v marketingu.
- Nedostatek nabídek cestovního ruchu, které by vycházely ze zážitku přírody a tvorba produktu, který by byl sestaven na přírodních zážitcích.
- Malá podpora podnikatelských subjektů cestovního ruchu, které provozují nebo chtějí provozovat agroturistiku.
- Nedostatek místního kapitálu k rozvoji podnikání.

- Z hlediska úrovně vzdělanosti obyvatel je oblast podprůměrná a chybí zde rovněž zkušenosti, kvalifikace a profesionalita pracovníků ve všech sektorech.
- Neuspokojivá kvalita ubytovacích stravovacích zařízení a doprovodných služeb.
- Nepříliš uspokojivá jazyková vybavenost zaměstnanců ubytovacích a stravovacích služeb.
- Neexistuje zde snaha kooperace a komunikace mezi klíčovými subjekty oblasti.

Příležitosti

- Prodloužení sezónnosti - využití oblasti k aktivním formám odpočinku – pěší turistika, cykloturistika, lyžování, hipoturistika.
- Využití nepoškozené horské a podhorské krajiny s čistým životním prostředím pro další rozvoj cestovního ruchu, zvláště se zaměřením na agroturistiku a hipoturistiku.
- Čeští turisté se stále více začínají zajímat o domácí turistiku, mají větší zájem poznávat krásy České republiky a zahraniční dovolená je pro ně ekonomicky náročná.
- Zvyšující se zájem o horskou pěší i cykloturistiku.
- Rozšiřování součinnosti příhraničního regionu Jesenicka s Polskou stranou v rámci Euroregionu Praděd – Pradziad.
- Výrazně rostoucí cílové skupiny seniorů a zájemců o aktivní pobyty a venkovskou turistiku.
- Alternativní využití zemědělských parcel někdejší zemědělské výroby pro farmy chovající zvěře, rozvoj agroturistiky a venkovské turistiky.
- Využití odkazu Vincenze Priessnitze a Johanna Schrotha a tím i tradice lázeňství.
- Využití zdravé přírody a krajiny jako zdroje léčiv a kvalitních, zdravých potravin, např. ovoce, čaje, med aj.
- Profilování a zkvalitňování ubytovacích zařízení a gastronomie.

- Dobudování a modernizace páteřního dopravního systému, elektrifikace železniční sítě a následné napojení na nadřazené sítě.

Hrozby

- Hospodářská recese respektive zpomalení ekonomického růstu v České republice.
- Nevládnutelné přírodní pohromy, zejména povodně, sesuvy půdy a další.
- Zhoršování životního prostředí a poškození významných přírodních zdrojů především z důvodu neregulovaného rozvoje cestovního ruchu.
- Nebezpečí výrazného negativního poškození přírody, krajiny i vod vzhledem k rozsáhlým infrastrukturním záměrům. To může způsobit ztrátu image regionu s nedotčenou přírodou a krajinou, podobně i ztrátu ploch využitelných pro pěstování biopotravin nebo třeba léčivých plodin.
- Nárůst návštěvního tlaku na ekologicky choulostivých místech.
- Úbytek lesních ploch.
- Přeměna financování lázeňské péče přechodem na samoplátce.
- Odliv vzdělanějších a kvalifikovanějších obyvatel z oblasti do metropolitních oblastí a tím i nedostatek schopného personálu.

6 VÝSLEDKY PRÁCE A DOPORUČENÍ PRO ROZVOJ CESTOVNÍHO RUCHU

V CHRÁNĚNÉ KRAJINNÉ OBLASTI JESENÍKY

Rozmanité přírodní, krajinné a kulturní předpoklady formují velmi příznivé prostředí pro rozvoj cestovního ruchu a rekreace v chráněné krajinné oblasti Jeseníky. Hlavními atraktivitami je zejména rozsáhlý počet přírodních zajímavostí, relativně málo poškozená krajina a historické dědictví s žijící kulturou a tradicemi.

Doporučení pro rozvoj cestovního ruchu v chráněné krajinné oblasti Jeseníky

- Jednotná organizace cestovního ruchu a prezentace Jeseníků jako celku.
- Podpora rozvoje šetrných forem cestovního ruchu.
- Podpora rozvoje celoročních aktivit.
- Zlepšení základní a doprovodné infrastruktury.

I přes dobré fungování zimních středisek a rozličnou kvalitu nabízených služeb cestovního ruchu není přírodně rekreační potenciál dosud dostatečně využíván.

Rozmanitost a rozsah přírodních atraktivit, vysoká kvalita životního prostředí, zvýrazněná existencí chráněné krajinné oblasti a dalších zvláště chráněných území, vytváří dobré předpoklady pro rozvoj venkovské turistiky, ekoturistiky i agroturistiky.

Potenciál cestovního ruchu není dostatečně využíván. Nadále se projevuje nízká kvalita základní a zejména doplňkové infrastruktury cestovního ruchu. Úroveň poskytovaných služeb častokrát neodpovídá standardům běžným například v západní Evropě. Překážkou, která brání efektivnějšímu rozvoji cestovního ruchu, je absence společných sítí pro realizaci společných projektů a marketingových strategií zaměřených na přilákání nových návštěvníků, provázené nedostatkem finančních prostředků. Nedostává se zde společné propagace přírodního, kulturního a historického potenciálu na obou stranách kraje.

Potenciál vodní turistiky je oproti jiným krajům relativně nízký a zázemí pro vodní turistiku je málo rozvinuté. Naopak cykloturistika má položené velmi dobré základy a její síť

je ve srovnání s ostatními regiony o poznání rozsáhlejší. Od roku 2005 je zavedena linka cyklobusů, které propojují rekreační centra a turistické zajímavosti Jeseníků. Téměř nedotčená příroda také nabízí možnosti rozvíjení hipostezek.

Notná pozornost by měla být koncentrována ke zkvalitňování dopravní a informační infrastruktury, ochraně životního prostředí, podpoře podnikatelských aktivit, růstu zaměstnanosti a k důslednému uskutečňování principů udržitelného cestovního ruchu. Nedílnou součástí by měla být podpora marketingu cestovního ruchu oblasti, především rozvoj jeho služeb v oblasti ubytovacích a stravovacích zařízení, a vytváření doprovodných programů pro organizování volného času turistů.

V rámci České republiky oblast disponuje z hlediska kvantity nadprůměrnými kapacitami ubytovacích a stravovacích zařízení. Z hlediska kvality jsou tyto kapacity silně diferenciované a z hlediska lokalizace nerovnoměrně rozmístěné.

Možné střety zájmů, které vyplývají z rozvoje cestovního ruchu, rekreace a sportovních aktivit:

- přetížení center cestovního ruchu návštěvností v zimní sezoně, jedná se o zimní lyžařská centra Praděd – Ovčárna, Červenohorské sedlo, Ramzová;
- absence regulace rekreační dopravy v centrech cestovního ruchu, chybí záchytná parkoviště, ekologizace místní hromadné dopravy, regulačně-informační dopravní systém;
- obtížnost regulace a usměrnění některých sportovních a zájmových aktivit, které jsou v rozporu se zákonnými omezeními, například snowboarding a jízda na horských kolech mimo vyznačené trasy, sběr lesních plodin v národních přírodních rezervacích, atd.

Slabou stránkou oblasti je i absence golfového hřiště. Takové hřiště by mohlo být vybudováno v blízkosti hotelu Diana ve Velkých Losínách. Zdejší pozemky jsou vhodné za předpokladu drobných úprav. Blízkost hotelu by také mělo svoje výhody. V objektu se často konají konference a různé přednášky. Návštěvníci by tedy měli možnost i aktivního odpočinku mezi jednotlivými přednáškami. Další výhodou by byla blízkost lázní Velké Losiny.

Mnoho lázeňských návštěvníků i pacientů by ocenilo tuto fyzicky nenáročnou formu sportovního vyžití mezi procedurami. Součástí hřiště samozřejmě musí být budova golfového klubu a restaurace, obchod, cvičný trenažér, recepce a parkoviště. Údržba a správa areálu dá práci nezaměstnaným lidem.

Dalším zatraktivněním oblasti by mohlo být zřízení speciálního muzea o Jeseníkách, kde by byla mimo jiné věnována pozornost historii i současnému stavu turistiky a zimních sportů. Muzeum by mohlo poskytovat informace o vývoji cestovního ruchu v oblasti. Jak byl cestovní ruch ovlivňován pohybem obyvatelstva a různými nejen politickými událostmi. Dále by mohlo zdůraznit významné vyvíjení zdejšího lyžování sjezdového i běžeckého, vytvoření chráněné krajinné oblasti Jeseníky a mnoho dalších zdejších zajímavostí. Ještě je však otázkou, kam takové muzeum umístit. Jedna varianta je ve městě Jeseník, kde už však najdeme Muzeum V. Priessnitze a Vlastivědné muzeum. Druhá varianta, možná poněkud nákladnější, ale o to přitažlivější, by bylo využití frekventovaného místa u Vřesové studánky, kde stával kdysi vyhořelý dřevěný kostelík. Nepochybně by zřízení takového muzea v blízkosti významného sportovního střediska Červenohorského sedla na značně navštěvované turistické trase bylo z hlediska cestovního ruchu velice atraktivní.

7 ZÁVĚR

Tato bakalářská práce poskytuje celistvý přehled lokalizačních a realizačních předpokladů cestovního ruchu v chráněné krajinné oblasti Jeseníky a podává komplexní zhodnocení území z hlediska těchto aspektů. Cílem práce bylo charakterizovat chráněnou krajinnou oblast Jeseníky a zhodnotit tak současný stav cestovního ruchu a možnosti jeho rozvoje. Dílčím cílem byla socioekonomická charakteristika oblasti. Ke splnění těchto cílů přispěla vytvořená SWOT analýza. Zvláště z důvodu neochoty dotazovaných nebylo zpracováno dotazníkové šetření. Údaje a data, které se mi podařilo získat, jsem analyzovala a následně vypracovala jejich vyhodnocení.

Práce zjišťuje, že hlavní předpoklad pro rozvoj cestovního ruchu v oblasti je ukryt v přírodních hodnotách, pestrém terénu, nepřiliš narušeném životním prostředí a celkovém harmonickém rázu zdejší krajiny, která poskytuje příhodné podmínky pro pěší, cyklistickou, lázeňskou i lyžařskou turistiku.

Z mého průzkumu vyplívá, že je třeba pro posílení využití rekreačního potenciálu oblasti rozšířit a zkvalitnit turistickou infrastrukturu. Vybavení a nabídka služeb zábavních i kulturních zařízení často neodpovídá potřebám cestovního ruchu a kvalita ubytovacích i stravovacích zařízení jsou také slabší stránkou materiálně-technické základny.

Po zhodnocení vypracovaných výsledků se dá říci, že na vývoji oblasti se bezpochyby projevila také dopravní izolovanost oblasti. Ta byla zapříčiněna opožděným vybudováním moderní železniční i silniční sítě. Jesenicko se dočkalo pouze lokálních drah a leželo zcela mimo hlavní dopravní železniční i silniční tahy. Výsledkem celého více jak 250 let trvajícího vývoje je oblast, kterou je možno nazvat jako periferní, avšak mající ve srovnání s dalšími oblastmi evidentní „komparativní výhody“, jejichž význam dle mého názoru může časem narůstat. Tradiční lázeňství a turismus získávají v prostředí, ve kterém rapidně narůstá význam služeb a využití volného času, nového významu i možností. Jde do značné míry o to, nejen těchto výhod vhodně využít, ale také vyvarovat se unáhlených kroků, které mohou poškodit zdejší životní prostředí.

S následkem zvýšené turistické návštěvnosti této oblasti ve své podstatě znamená celkový ekonomický rozvoj a zvýšení ekonomického blahobytu občanů této destinace.

Moderní infrastruktura cestovního ruchu, dobře fungující služby, marketingové a další aktivity jsou základním předpokladem využitelnosti potenciálu území a rozvoje tohoto specifického regionu mnoha tváří, jakož i spokojenosti návštěvníků.

Dále byl také splněn cíl pro mne, jako pro autorku bakalářské práce a to získáním značného množství informací, znalostí a zkušeností z oblasti cestovního ruchu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ČERTÍK, Miroslav a kol. *Cestovní ruch. Vývoj, organizace a řízení*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství OFF, 2001. 351 s. ISBN 80-238-6275-8.
- [2] DAVID, Petr a Vladimír SOUKUP. *Průvodce po Čechách, Moravě a Slezsku: Jeseníky – Šumpersko*. 1. vyd. Praha: S & D, 1995. 156 s. ISBN 80-901866-3-7.
- [3] DAVID, Petr a Vladimír SOUKUP. *Velká turistická encyklopedie. Olomoucký kraj*. 1. vyd. Praha: Knižní klub, 2010. 320 s. ISBN 978-80-242-2735-1.
- [4] EAGLES, P. J. F. a S. F. MCCOOL. *Sustainable tourism in protected areas*. Cambridge: IUCN, 2002. 191 s. ISBN 2-8317-0648-3.
- [5] FORET, Miroslav. *Cestovní ruch*. 1. vyd. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2005. 106 s. ISBN 80-7157-838-X.
- [6] GÁBA, Zdeněk a kol. *Jeseníky*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1991. 348 s. ISBN 80-7033-103-8.
- [7] HESKOVÁ, Marie a kol. *Cestovní ruch pro vyšší odborné školy a vysoké školy*. 2. vyd. Praha: Fortuna, 2011. 216 s. ISBN 978-80-7373-107-6.
- [8] HESKOVÁ, Marie. *Základní problémy cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha: VŠE, 1999. 142 s. ISBN 80-7079-047-4
- [9] INDROVÁ, Jarmila a kol. *Cestovní ruch (základy)*. 2. vyd. Praha: Oeconomica, 2009. 122 s. ISBN 978-80-245-1569-4.
- [10] JETMAR, Marek. *Cestovní ruch v příhraničních oblastech*. 1. Vyd. Praha: Vysoká škola hotelová, 2007. 122 s. ISBN 978-80-86578-65-1.
- [11] KIRALOVÁ, Alžběta. *Vytváření organizací cestovního ruchu v turistických regionech*. Pracovní text. 2005.
- [12] KONEČNÝ, Pavel. *Seznam nemovitých kulturních památek okresu Jeseník*. 1. vyd. Olomouc: Státní památkový ústav, 2001. 176 s. ISBN 80-86570-00-2.
- [13] KREISEL, Bettina. *Perspektiva cestovního ruchu v Jeseníkách: Impulzy k regionální diskusi a k dalšímu rozvoji*. Aachen: Bürogemeinschaft aixplan, 2006. 89 s.
- [14] LACINA, Karel. *Management a marketing cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha: Eupress, 2010. 81 s. ISBN 978-80-7408-035-7.
- [15] MALÁ, Vlasta. *Základy cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2002. 98 s. ISBN 80-245-0439-1.
- [16] NOVÁKOVÁ, Marcela. *Turistická encyklopedie České republiky*. 1. vyd. Praha: Reader's Digest, 2010. 744 s. ISBN 978-80-7406-106-6.
- [17] PÁSKOVÁ, Martina a Josef ZELENKA. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002. 448 s.
- [18] PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. 2. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009. 298 s. ISBN 978-80-7435-006-1.
- [19] PAULÍK, Ivo. *Ottův turistický průvodce Jeseníky*. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství, 2009. 119 s. ISBN 978-80-7360-866-8.

- [20] RADOSTA, Pavel. *Moje Jeseníky. Moje Země*. 2011, roč. 5, č. 1. ISSN 1805-1251.
- [21] RUMPEL, Petr. *Komplexní regionální marketing periferního rurálního regionu Jesenicko*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. 244 s. ISBN 978-80-7380-320-9.
- [22] RYGLOVÁ, Kateřina. *Cestovní ruch: soubor studijních materiálů*. 3. vyd. Ostrava: Key publishing, 2009. 187 s. ISBN 978-80-7418-028-6.
- [23] SCHEJBAL, Ctirad. *Typologie cestovního ruchu*. 1. vyd. Přerov: Vysoká škola logistiky, 2008. 97 s. ISBN 978-80-87179-03-1.
- [24] ŠIMKOVÁ, Eva. *Manažerské a marketingové přístupy ve venkovské turistice*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008. 95 s. ISBN 978-80-7041-586-3.
- [25] ŠPRINCOVÁ, Stanislava. *Geografie cestovního ruchu v Jeseníkách*. 1. vyd. Praha: SPN, 1969. 157 s.
- [26] VYSTOUPIL, Jiří a kol. *Atlas cestovního ruchu České republiky*. 1. vyd. Praha: MMR ČR, 2006. 157 s. ISBN 80-239-7256-1.
- [27] VYSTOUPIL, Jiří a kol. *Návrh nové rajonizace cestovního ruchu České republiky*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007. 98 s. ISBN 978-80-210-4263-6.
- [28] VYSTOUPIL, Jiří a Martin ŠAUER. *Základy cestovního ruchu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita ESF, 2006. 163 s. ISBN 80-210-4205-2.
- [29] WAHLA, Arnošt. *Obecná geografie cestovního ruchu*. 1. vyd. Brno: Mendelova univerzita, 2010. 103 s. ISBN 978-80-7375-381-8.
- [30] Zákon č. 114 ze dne 1. června 1992 o ochraně přírody a krajiny ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2010, částka 5. Dostupný také z: <http://www.mzp.cz/www/platnalegislativa.nsf/d79c09c54250df0dc1256e8900296e32/58170589e7dc0591c125654b004e91c1?opendocument>. ISSN 1211-1244.

Internetové zdroje:

- [31] Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. [online]. [cit. 2012-02-14]. Dostupný z: <http://www.jeseniky.nature.cz/wps/portal/cs/jeseniky/o-sprave-chko>
- [32] Hromadná ubytovací zařízení ČR. [online]. [cit. 2012-03-28]. Dostupný z: <http://www.czso.cz/lexikon/uz.nsf/index>
- [33] Chráněná krajinná oblast Jeseníky. *Ochrana přírody*. [online]. [cit. 2012-02-17]. Dostupný z: <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/clanky/chranena-krajinna-oblast-jeseniky.html>
- [34] www.jesenik.org
- [35] <http://www.jesenikytourism.cz/>
- [36] <http://www.kr-olomoucky.cz/cestovni-ruch-cl-1.html>
- [37] http://mapy.crr.cz/tms/crr_a/turist/index.php
- [38] Národní park Jeseníky je těsně před zrozením. [online]. [cit. 2012-02-27]. Dostupný z: http://www.mzp.cz/cz/articles_pravo090916jeseniky
- [39] O chráněné krajinné oblasti Jeseníky. *Sdružení obcí Rýmařovsko*. [online]. [cit. 2012-02-10]. Dostupný z: <http://rymarovsko.cz/knihovna-stranek/ostatni/254-o-chranne>

krajinne-oblasti-jeseniky.html

- [40] <http://o-kraji.kr-moravskoslezsky.cz/>
- [41] Okres Bruntál. *Společenské akce*. [online]. [cit. 2012-03-28]. Dostupný z:
<http://www.bruntal.net/search.php?rstext=all-phpRS-all&rstema=12>
- [42] priessnitz.cz/cz/index.php
- [43] <http://relaxkolstejn.cz/konference.htm>
- [44] Turistický potenciál regionu. [online]. [cit. 2011-12-06]. Dostupný z:
<http://www.czechtourism.cz/didakticke-podklady/2-turisticky-potencial-regionu/>
- [45] <http://www.jeseniky.ochranaprirody.cz/wps/portal/cs/jeseniky/o-sprave-chko/> [cit. 2012-02-14]
- [46] <http://www.jeseniky.net/index.php>

SEZNAM ZKRATEK

CR	Cestovní ruch
ČR	Česká republika
ČSR	Československá republika
CHKO	Chráněná krajinná oblast
ISPA	International Spa Association
km	kilometr
KRNAP	Krkonošský národní park
m	metr
m n. m.	metrů nad mořem
ml.	mladší
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MW	megawatt
např.	například
NP	Národní park
NPP	Národní přírodní památka
NPR	Národní přírodní rezervace
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek (z francouzského Nomenclature des Unites Territoriales Statistique)
Obr.	Obrázek
Odst.	Odstavec
ORP	Obec s rozšířenou působností
PP	Přírodní památka
PR	Přírodní rezervace
r.	rok
resp.	respektive
Sb.	Sbírky
str.	strana
sv.	Svatý/svatá
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu)
UNWTO	United Nations World Tourism Organization (Světová organizace cestovního ruchu)
VÚSC	Vyšší územně samosprávný celek

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 3.1	Kraje České republiky	str. 20
Obr. 3.2	Turistické regiony České republiky	str. 21
Obr. 3.3	Chráněná území České republiky	str. 22
Obr. 4.1	Chráněná krajinná oblast Jeseníky	str. 28
Obr. 4.2	Zvláště chráněná území v chráněné krajinné oblasti Jeseníky	str. 36
Obr. 4.3	Kostel sv. Archanděla Michaela Maršíkov	str. 40
Obr. 4.4	Interiér Noskovy chaty Rejvíz	str. 40
Obr. 4.5	Přečerpávací vodní elektrárna Dlouhé Stráně	str. 41
Obr. 4.6	Ruční papírna Velké Losiny	str. 41
Obr. 4.7	Lyžařská střediska	str. 47
Obr. 4.8	Stazka Vincence Priessnitze v lázních Jeseník	str. 48

SEZNAM TABULEK

Tab. 4.1	Míra registrované nezaměstnanosti, neumístění uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa podle okresů k 31. 12. 2010	str. 32
Tab. 4.2	Muzea v chráněné krajinné oblasti Jeseníky	str. 42-43
Tab. 4.3	Euroregion Praděd	str. 53
Tab. 4.4	Hipotezky v oblasti	str. 55

PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Uherském Hradišti dne

.....

jméno a příjmení studenta